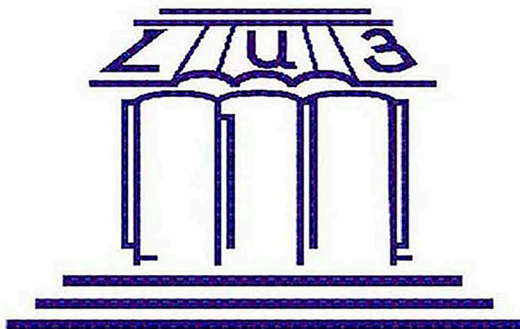

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3759.

Տ.ԽԱՐԱԽԱՇՅԱՆ

٤٥

უბი

კრეატიულობა

საქართველო
საქართველოს
საზოგადოებრივი

ИНСТИТУТ
ИСТОРИИ ИЛИ
Академии Наук
СССР

ՏԱՐԻԷ

ԽԱՆՆԻՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ Ի Գ Զ Ի ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ

372 40) 1917
14-35

S. Խ.

189 AUG 20 1916
24 JAN 2006

ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԻ ՏԱՐԻՆ

(Հոկտեմբերի 14-րդ տարեգարմի առթիվ)

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ИСТОРИКО-ЭТНОЛОГИИ
Академии Наук
СССР

1. ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԸ ՀԱՂԹԱՆԱԿՈՒՄ Ե

Հրանում և Հոկտեմբերյան Հեղափոխության 14-րդ տարին: Այդ 14 տարին պրոլետարիատի լարված դասակարգային պայքարի և այդ պայքարում տարած խռոհարային հաղթանակների տարիներ են: Հաղթահարելով ռազմական ճակատներում իր դասակարգային թշնամուն, բանվոր դասակարգն աշխատավոր մասնաների հետ միասին լեւինյան կուսակցության ղեկավարութեամբ նոր ու նոր հաղթանակներ և տանում սոցիալիզմի կառուցման ճակատում: Յուրաքանչյուր տարին, պրոլետարիատի յուրաքանչյուր քայլը դեպի սոցիալիզմ կապիտալիստական «զիտնականներ» և «քաղաքագետներ» կողմից և նրանց աջակից սոցիալ-ֆաշիստների, ապա նաև աջ ու «ձախ» ոպորտունիստների կողմից թերահավատ, հեղնական «նախագուշակումներով» և ուղեկցվել այն մասին, վոր ի վերջո սոցիալիզմի կառուցումը մեր յերկրում անհնարին և, վոր խորհրդային իշխանութիւնը գլորվում և դեպի իր կործանումը,

վոր կուսակցութեան գլխավոր գիծը ճիշտ է և այլն: Ավելին՝ այդ պարոններն իրենց ուշփերի ներածին չափ խանգարում էին մեր յերկրի արագընթաց սոցիալիստական առաջխաղացման: Սակայն պրոլետարիատը հաղթահարելով բոլոր արգելքները, հաղթանակ հաղթանակի հետևից տանելով, արդեն այս տարի ավարտում է սոցիալիզմի հիմքի կառուցումը: Նա ամենակարճ ժամանակամիջոցում վերականգնեց պատերազմից հետո քայքայման վերջին աստիճանին հասած տնտեսութունը, ապա սոցիալիստական շինարարութեան հնգամյա պլանը կազմելով, բուն թափով առաջ տարավ սոցիալիզմի կառուցումը, հարձակման անցնելով կապիտալիստական տարրերի վրա արդեն ծավալված ֆրոնտով: Առանձնապես ծաղրանքի, հեղնանքի, քննադատութեան և հարձակման յենթարկվեց մեր հնգամյա պլանը: Նրա շուրջը ծավալվեց սուր պայքար, վորովհետև հնգամյակը մահացու հարվածներ եր հասցնում կապիտալիզմին մեր յերկրում և ապա թուլացնում միջազգային կապիտալիզմի դիրքերը: Միջազգային բուրժուազիան մեր հնգամյակը, նրա նախատեսած տեմպերը «բոլշևիկյան ֆանտազիա» յեր համարում, վորն անհնարին է իրագործել: Սակայն իրականութունը յեկավ անողորմ կերպով հուսախաբելու միջազգային բուրժուազիային: և նրա ագենտուրային: Մեր հնգամյակը վոչ միայն կատարվում է, այլ և գերակատարվում է: Հնգամյակը, մեր յերկրի սոցիալիստական ինդուստրացման այդ պլանը—մենք կատարում ենք 4 տարում: Մենք հնգամյակի յերկրորդ տարում արդեն վոտք դրինք սոցիալիզմի շրջանը, իսկ յերրորդ տարում ավարտում ենք սոցիալիզմի հիմքի կառուցումը: Իրար հետևից սկսում են աշխատել մեր նոր հսկա գործարանները, գինված ամենաբարձր տեխնիկայով, հիմնովին վերակառուցվում է գյուղական տնտեսու-

թյունը սոցիալիստական հիմունքներով, արմատախիլ են արվում կապիտալիզմի մնացորդները մեր յերկրում: Սակայն պատմութեան անողորմ անիմը այնպես շուտ յեկավ, վոր վոչ միայն տապալեց բուրժուազիայի և ոպորտունիստների «նախագուշակումները» հնգամյակի և ԽՍՀՄ-ի ապագայի վերաբերմամբ, այլ և իր մյուս ծայրով, հակառակ մեր սոցիալիստական վերելքին—կրիզիսի անդունդը նետեց, առանց այն ել խարխուլ կապիտալիստական տնտեսութունը: Համաշխարհային տնտեսական կրիզիսի կողքին, ավելի ևս ցայտուն կերպով են տպավորվում սոցիալիզմի հաղթանակները մեր յերկրում: Այժմ ավելի, քան յերբևիցե, բացահայտ կերպով հայտնաբերվում են սոցիալիստական սիստեմի առավելութունները հանդեպ կապիտալիստականին: Յեկ այսոր, Հոկտեմբերյան Մեծ հեղափոխութեան նախորդակին տեղին է համեմատելով, կողք կողքի դնելով յերկու համաշխարհային, իրար հակադիմ սիստեմները—սոցիալիստականը և կապիտալիստականը, ցույց տալ առաջինի կենսունակութունն ու բուն աճումը և յերկրորդի կազմալուծումը ու անհապաղ անկումը: Այդպիսի համեմատութուն արեց դեռ ընկ. Ստալինը 16-րդ համագումարում, ասելով, վոր «Մեզ մոտ, ԽՍՀՄ-ի մեջ, սոցիալիստական Եխնարարության անող վերելքն է յե՛վ արդունաբերության յե՛վ գյուղատնտեսության մեջ: Նրանց, կապիտալիստների մոտ տնտեսության անող կրիզիսն է յե՛վ արդունաբերության մեջ յե՛վ գյուղատնտեսության մեջ»: 16-րդ համագումարից հետո անցած շրջանն ավելի ևս ցայտուն կերպով հաստատեց ընկ. Ստալինի այդ խոսքերը: Կապիտալիզմի համաշխարհային տնտեսական կրիզիսն ավելի ևս խորացավ, իսկ նույն ժամանակվա ընթացքում սոցիալիզմը մեր յերկրում ավելի ևս խոշոր հաղթանակներ ունեցավ:

60911-67

2. ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԸ ԽԵՂԴՎՈՒՄ Ե ԿՐԻՋԻՄԻ ՃԻՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

Արդեն յերկու տարի յե, ինչ վոր ամբողջ կապիտալիստական աշխարհն ընդհանուր տնտեսական կրիզիսի տարեբային հոսանքի մեջ ընկած, ջղաձիգ ցնցուկների յե յենթարկվում: Կապիտալիստական կրիզիսներն առհասարակ նոր յերևույթ չեն: Կրիզիսները կապիտալիզմի մշտական ուղեկիցներն են յեղել: Նրանք առաջանում են կապիտալիզմին հատուկ ներհակություններէ: Այդ առթիվ ընկեր Ստալինը 16-րդ համադումարում ասում ե հետևյալը.

«Գերարտադրության տնտեսական կրիզիսների հիմքը, նրանց պատճառը պարունակվում ե հենց իր, կապիտալիստական տնտեսութեան սխտեմի մեջ: Կրիզիսի հիմքը կայանում ե արտադրութեան համայնական բնույթի ե արտադրութեան առջուկների յուրացման կապիտալիստական ձևի միջև յեղած հակասութեան մեջ: Կապիտալիզմի այդ հիմնական հակասութեան արտահայտութեան ե հանդիսանում կապիտալիզմի արտադրական հնարավորութեանների խոշորագույն աճման, վորն ուղղված ե մաքսիմում կապիտալիստական շահ ստանալուն ե աշխատավորների միլիոնավոր մասսաների կողմից վճարունակ պահանջի համեմատական կրճատման միջև յեղած հակասութեան մեջ... Կոնկուրենցիայում տանելու ե ավելի շատ շահ քամելու համար կապիտալիստներն ստիպված են դարձացնել տեխնիկան, ռացիոնալիզացիան անցկացնել, ուժեղացնել բանվորների շահագործումը ե բարձրացնել իրենց գործարանների արտադրութեան հնարավորութեանները վերջին աստիճանին... Սակայն ներքին շուկան ե ար-

տաքին շուկան, բանվորների ե գյուղացիների միլիոնավոր մասսաների, վորոնք վերջին հաշվով հիմնական գնորդներն են, գնելու ունակութեանը մնում ե ցածր մակարդակի վրա: Այստեղից՝ գերարտադրութեան կրիզիսները... գերարտադրութեան կրիզիսն այդ հակասութեան արտահայտութեանն ե բուն ե ավերիչ ձևերով:

Ահա վորտեղից են բղխում կապիտալիստական կրիզիսները: Այս լենինյան-մարքսիստական հիմնավորումը, վոր տվեց ընկեր Ստալինը, լիովին վերաբերվում ե նաև ներկայիս տնտեսական կրիզիսին: Սակայն դրա հետ միասին ընկ. Ստալինը, վերլուծելով ներկայիս տնտեսական կրիզիսը, շեշտում ե նրա մի շարք առանձնահատկութեանները ե առաջին հերթին այն, վոր այս կրիզիսն ընդհանուր, համաշխարհային բնույթ ե ստացել: Նա ծավալվում ե վոչ միայն մեկ կամ մի քանի կապիտալիստական յերկրներում, այլ ամբողջ աշխարհում: Տնտեսական համաշխարհային կրիզիսն ընդհանուր ե նաև այն պատճառով, վոր նա ընդգրկում ե վոչ միայն արտադրութեանը, այլե գյուղատնտեսութեանը, վոր արդյունաբերական կրիզիսը սերտորեն շաղկապում ե գյուղատնտեսականի հետ, ձգձգելով մեկը մյուսին ե այդպիսով խորացնելով ամբողջ տնտեսական կրիզիսը: Կրիզիսի ընդհանուր բնույթն ավելի ես պարզվեց վերջին տարվա ընթացքում, յերբ կրիզիսն սկսվեց, ավելի ճիշտ ծավալվեց, նաև ֆինանսների ասպարեզում, պայթեցնելով կապիտալիզմի ֆինանսական այնպիսի ամրոցն, ինչպիսին համարվում եր անգլիական ֆունտը, սպառնալով նաև ամերիկական դոլարին ե այլն: Կրիզիսն ընդգրկել ե ամբողջ աշխարհը բառիս բուն իմաստով, բացի խՍՀՄ-ից: Նա վարակել ե կապիտալիստական տնտեսութեան բոլոր ճյուղերը:

Ա. ԱՐԴՅՈՒՆԱՔԵՐԱԿԱՆ ԿՐԻՋԻՍՐ

Արդյունաբերական ամբողջ շրջաններ շտկուցիչ արդավորություն են թողնում իրենց մեծելային լուծյամբ և անշարժությամբ: Յեւ դեռ որեցոր կրճատվում և գործող գործարանների թիվը, կրճատվում և արդյունաբերական արտադրությունը: Ներքև բերված թվերը կարող են բնորոշել այդ կրճատման ընթացքը և չափերը, Կրիզիսը հարվածեց կապիտալիստական ամենախոշոր յերկիրը, ՀԱՄՆ. ներկայումս Մ.Նահանգների արդյունաբերությունը հետևյալ պատկերն է ներկայացնում. 1931 թվի յոթ ամսվա ընթացքում ածուխի արտադրությունը 24⁰/₁₀-ով պակաս է 1929 թվի նույն ժամանակվա ընթացքում արտադրված ածուխից: 1931 թվի ութ ամսվա ընթացքում չուգունի արտադրանքը կրճատված է 1929 թվի նույն շրջանի հետ համեմատած՝ 53⁰/₁₀-ով (15,575 հազար տոննով), իսկ պողպատի արտադրանքը կրճատված է 51 տոկոսով (20.280 հազար տոննով): Նավթի արտադրությունն այս տարվա առաջին կիսամյակում կրճատված է 13 տոկոսով, սակայն նավթարդյունաբերությունն ավելի ևս խոշոր կորուստներ ունի գրների անկումից: Վերջապես, Ամերիկայի ավտոմոբիլային արդյունաբերության արտադրությունն այս տարի կադմում է 1929 թվի կեսը: Արդյունաբերության վերոհիշյալ ճյուղերը վճռական նշանակություն ունեն արդյունաբերության մյուս ճյուղերի համար: Յեթե այստեղ կրիզիսն այսպիսի անմխիթար պատկեր է ներկայացնում, ապա մյուս ճյուղերն ևս առավել խեղդվում են կրիզիսի ողակումից:

Մի քանի տվյալներ գերմանական արդյունաբերության մասին: Գերմանիան, Վերսալի պայմանագրով, ապա Դաուեսի և Յունգի պլաններով ողակված, ավելի քան ցայ-

սուն կերպով հայտնաբերում է նախընթաց կապիտալիստական «ստաբիլիզացիայի» չափազանց խարխուլ լինելը:

Գերմանիայի ծանր արդյունաբերության արտադրանքը հետևյալ պատկերն է տալիս.—

1930 թ. ածուխի արտադրությունը կրճատվել է համեմատած 1929 թվի հետ 13 տոկոսով, չուգունի արտադրանքը—31 տոկոսով և պողպատինը 31 տոկոսով: 1931 թ. ութ ամսվա ընթացքում կրճատված է ածուխի արտադրությունը 45 տոկոսով, չուգունինը—50 տոկոսով և պողպատինը 45 տոկոսով, համեմատած 1929 թվի նույն ժամանակաշրջանի հետ:

Անգլիայում 1930 թվին ածուխի արտադրանքը կրճատվել է 5 տոկոսով, չուգունի—18 տոկոսով և պողպատինը—24,5 տոկոսով, 1929 թվի հետ համեմատած: 1931 թվի յոթ ամսվա ընթացքում, 1929 թվի նույն շրջանի հետ համեմատած, ածուխի արտադրանքը կրճատվել է 13 տոկոսով, չուգունի—48 տոկոսով և պողպատինը—46 տոկոսով: Պետք է հիշել, վոր Անգլիայում ավելի ուշ սկսվեց արդյունաբերական կրիզիսը, քան Գերմանիայում:

Ֆրանսիայում կրիզիսն ամենից ուշ սկսվեց: Ֆրանսիան սկզբում իրեն ապահովված էր համարում կրիզիսից, բայց շուտով այնտեղ ել յերևացին արդյունաբերական կրիզիսի նշույները, իսկ 1931 թվին նա յեւ արդեն ընկավ կրիզիսի ալեկոծ գիրկը: Այն փաստը, վոր Ֆրանսիան ավելի «դիմացկուն» հանդիսացավ կրիզիսի դեմ, բացատրվում է նրանով, վոր Ֆրանսիան Գերմանիայի վերաբերմամբ հաղթանակող պետություն էր և վերջինիս հաշվին վոսկով էր առեցնում իր բանկերի ներքնահարկերը: Իսկ Անգլիայի և Ֆրանսիայի մեջ յեղած տարբերությունը կրիզիսի ծավալման տեսակետից ցույց է տալիս, վոր Անգլիան հետզհետե

նահանջում է իր համաշխարհային գերքերից: Կրիզիսի Անգլիային ավելի ուժեղ հարվածներ հասցնելու միջ պետք է նկատել նրա իմպերիալիստական հզորութայան նվազումը:

Բ. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿՐԻՉԻՍԸ

Վերոհիշյալ տվյալներից մենք տեսանք, վոր արդյունաբերական կրիզիսը վոչ միայն չի թուլանում, այլ ընդհակառակն, ավելի ևս խորանում ու զարգանում է: Նա դեռ չի հասել իր խորութայան գագաթնակետին: Արդյունաբերության կրիզիսի խորութայան և նրա ձգձգման նպաստող պայմաններից մեկն է նաև գյուղատնտեսական կրիզիսը: Մենք վերև առիթ ունեցանք հիշելու այդ մասին, վորով ընտրողում է տնտեսական կրիզիսի ընդհանուր լինելը: Այդ առթիվ ընկ. Ստալինն ասում է հետևյալը.—

«Տնտեսական կրիզիսի ծավալման ընթացքում արդյունաբերական կրիզիսը վոչ միայն պարզապես զուգահեյլեց, այլ շաղկապվեց ագրարային յերկրների գյուղատնտեսական կրիզիսի նեհ, խորացնելով դժվարությունները յեվ նախորոշելով զգնեստական ակտիվության ընդհանուր անկման անխուսափելիությունը: Ավելորդ է ասելն անգամ, վոր արդյունաբերական կրիզիսը պեժ է ուժեղացնի գյուղատնտեսականը, իսկ գյուղատնտեսականը—պիժի ձգձգի արդյունաբերականը, վոր չի կարող չսանել դեպի ամբողջ տնտեսական կրիզիսի խորացումը» (Կենտկոմի հաշվետու ղեկուցումից 16-րդ համագումարում):

Իսկ գյուղատնտեսական կրիզիսը, վոր վաղուց է արդեն ջղաձգում է կապիտալիստական աշխարհը և ժանավանդ ագրարային յերկրները, դեռ ևս շարունակում է ամենայն ուժով ծավալվել: Մի քանի տվյալներ միայն ար-

դեն բավականաչափ ընտրողում են գյուղատնտեսական կրիզիսի թափը: Հետևյալ թվերը ցույց են տալիս, թե վորքան է յեղել կարևորագույն գյուղատնտեսական մթերքների պաշարն ամբողջ աշխարհում: (Հաղարավոր տոններով):

Թվականները	Ցորեն	Բամբակ	Կոֆե	Կաուչուկ
1925	3.400	1.609	573	152
1929	11.400	1.837	1.407	313
1930	12.000	2.245	1.664	454

Ինչպես տեսնում ենք, գյուղատնտեսական պաշարը, վորը չի գտնում իր զնորդին շուկայում, տարեցտարի հակալական չափերով աճում է: Սա արդյունք է նույն աշխատավոր ժառանգների պահանջի կրճատման, վորը հետևանք է նրանց տնտեսական դրութայան վատթարացման: Գյուղատնտեսական ապրանքների աշապիսի գերարտադրությունը պարզ է, վոր չափազանց իջեցնում է նրանց գները, վոր յերևում է հետևյալ տվյալներից: (Գների առաջին շարքը ցույց է տալիս միևնույն տարվա ամենացածր գները, յերկրորդ շարքը—նույն տարվա ամենաբարձր գները):

Թվականները	Ցորենի գները	Հաճարի գները	Բամբակի գները	Բուրդի գները	Շաքարի գները
1925 թ.	135—245	121—222	142—205	147—240	106—159
1930 թ.	58—165	55—161	71—113	68—115	54—85
1931 թ.	59—7	51—68	45—86	66—82	51—61

Գյուղատնտեսական մթերքների գների աշապիսի անլուր անկումը քայքայման վերջին աստիճանին է հասցնում մանր

գյուղացիական տնտեսությունները: Բացի դրանից, գյուղացիությունն անազին կորուստներ ունի նաև արդյունաբերական ապրանքների համեմատաբար ավելի բարձր լինելուց, քան գյուղատնտեսական ապրանքների գները: Արդյունաբերական գները, չնայած գերարտադրության կրիզիսին, համեմատաբար ավելի բարձր են գյուղատնտեսական գներից, վորովհետև այստեղ խոշոր չափով ազդում են մոնոպոլիաները, վորոնք շնորհիվ իրենց ուժին և մոնոպոլիստական զրուծյան, ձգտում են չնայած գերարտադրության, գները վորոշ բարձրության վրա պահել: Իսկ գյուղացին դրանից անազին չափով տուժում է, վորովհետև գյուղատնտեսության ապրանքների գներն այդպիսի պատենշ չունենալով, գլորվում են ցածր: Ամերիկայում, որինակ, մի բուշել ցորենի գնով (40-50 կոպ.) կարելի չէ գնել միայն մի տուփ հեթանազին ծխախոտ:

Այսպիսի պայմաններում լավ բերքը, լայնատարած ցանքսերը կապիտալիզմի համար խոշորագույն դժբախտություն են: Միացյալ Նահանգներում այս տարի բամբակի լավ բերքն ավելի ևս ավելացրեց բամբակի չափազանց պաշարը և հետևաբար նորից իջեցրեց գները: Նույնպիսի զրուծյուն է ստեղծվում նաև ուրիշ գյուղատնտեսական մթերքների հետ: Որինակ, Դանիայի կարագի գինը 1931 թ. հունվարից մինչև հուլիս ընկել է 40 տոկոսով, խոզի մսի գինը 46 տոկ., ձուր գինը 57 տոկոսով և այլն: Գների անկման պատճառով ֆերմերները (գյուղացիները) չեն կարողանում վճարել տուրքերն ու պարտքերը և նրանց տնտեսություններն աճուրդով ծախվում են:

Կապիտալիստները, վորոնց ձեռքին են կենտրոնացված մեծ քանակությամբ գյուղատնտեսական մթերքների պաշարները, գները բարձրացնելու, իրենց շահույթը փրկելու յեղք

փնտրելով, գտնում են այդպիսին միայն նրանում, վոր ագիտացիա չեն մղում կրճատել ցանքսերը, վոչնչացնել բերքի մի մասը, վոչնչացնել ապրանքների խոշոր պաշարները և այլն: Անցած տարի Բրազիլիայում 2 միլիոն տոպակ կոֆե ծովը նետեցին, իսկ այս տարի այրված է 72 միլիոն կիլոգրամ կոֆե: Ցորենի մի տոննը յերկու անգամ ավելի հեթան է, քան թե ածուխի մի տոննը: Այդ պատճառով ածուխի փոխարեն առաջվա Ամերիկայում ցորեն են այրում: Նույն Ամերիկայի հողագործության մինիստրն առաջարկել է բոլոր ֆերմերներին (գյուղացիներին), վոչնչացնել բամբակի բերքի մեկ յերրորդ մասը: Կան մարդիկ էլ, վոր պահանջում են բամբակ ցանելու մի տարով բոլորովին արգելել: Յեթե մեկը միայն մեր յերկրում համարձակվեր վերոհիշյալ միջոցներից մեկն ու մեկը առաջադրել, նա ամբողջ մեր Միության ծաղրի ու ծանակի առարկա կդառնար: Նրան խելագար կհամարեյին: Սակայն կապիտալիստական յերկրներում դա սովորական է արդեն— վոչնչացնել, քայքայել... Դա չէ այժմ կապիտալիզմի բնորոշ դիժը:

Չե՞վոր կապիտալիզմը ինքնին արդեն քայքայվող, նեխվող սխտեմ է: Սակայն ի՞նչ է նստում դա աշխատավորության համար, մենք կտեսնենք ներքև:

Գ. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿՐԻԶԻՍԸ

«Ներկայիս տնտեսական կրիզիսն—ասում էր ընկ. Ստալինը դեռ 16 համազումարում—մինչև այժմ յեղած համաշխարհային տնտեսական կրիզիսներից ամենախոր և ամենաուրջ կրիզիսն է հանդիսանում: Յեզ իրոք, 16-րդ համազումարից հետո, յերբ այդ բնորոշումը տվեց ընկ. Ստալինը, արդեն անցել է մի տարուց ավելի և կրիզիսաբ վոչ միայն

չի փափկացել, այլ դեռ էս չի հասել իր խորութեան դադարին և հեռու է Կրիզիսը դեռ էս շարունակվում է ծավալվել, ընդգրկելով ամբողջ կապիտալիստական աշխարհը, տարածելով իր քայքայիչ ազդեցությունը կապիտալիստական տրամաբանական որդանիզմի նոր ու նոր մասերի վրա: Վերջին ամիսների ընթացքում տնտեսական կրիզիսի մեջ մենք նկատում ենք նոր յերևույթներ: Դա այժմ արդեն ծավալվող և սուր կերպարանք ստացած ֆինանսական ու վարկային կրիզիսն է, վոր հետզհետե ողակավորում է բոլոր կապիտալիստական յերկրները:

Հայտնի յե, վոր արդյունաբերական կրիզիսի ծավալման հետ է կապված բորսայի կրիզիսը, այսինքն ակցիաների կուրսի անկումը:

Ակցիաների գներն այս տարի ընկել են արդեն, 1929թվի հետ համեմատած Նյու-Յորքի բորսայում 60 տոկ, Լոնդոնում 60 տոկոսով, Բեռլինում 71 տոկոսով և այլն: Անկցիաների անկումը քայքայման հասցրեց մանր բուրժուաներին, վորոնք ակցիաների տերերի հիմնական մասսան են կազմում: Բնական է, վոր սկսվեց կապիտալների «փախուստը» բանկերից և ակցիոներ կամպանիաներից և վոր միայն յերկրիներսում, այլ և յերկրից դուրս ել: Կապիտալներն սկսեցին հանվել ոտար յերկրներից և ներմուծվել սեփական յերկրները կամ տեղափոխվել ավելի ապահով յերկրներ: Այս բոլոր յերևույթներն առաջ բերին կամ ավելի ճիշտ ուժեղացրին ֆինանսական և վարկային կրիզիսը: Դա յերևում է սնանկացումների աճումից, վոր տեղի ունի ներկայումս կապիտալիստական բոլոր յերկրներում: Կապիտալների և վոսկու փախուստը բանկերից և յերկրից դուրս պատճառ են դառնում նաև բյուջետային կրիզիսին, վորի մեջ ընկան մի շարք պետութուններ և վորի ճամփին են արդեն մնացածները:

Սկզբում վարկային կրիզիսը հարվածեց Ավստրիային և Գերմանիային: Յեվ սա հասկանալի պատճառներով, վորովհետև այդ յերկրները կապիտալիստական ֆինանսական և վարկային սխտեմի ամենաթույլ ողակն են: Այս հանգամանքը վորոշ հույս եր ներշնչում համաշխարհային կապիտալիզմին, վոր ֆինանսական կրիզիսն այդ յերկրներից դուրս չի տարածվի: Սակայն շուտով ֆինանսական և վարկային կրիզիսը սկսեց կայծակի արագությամբ և ույժով հարվածել նաև մնացած կապիտալիստական մեծ ու փոքր յերկրները:

«Մեծն Բրիտանիայի» «նորին արքայական» կառավարությունը շուտով ստիպված եր իր բյուջետային ծակերը ծածկելու համար, դիմել «վճռական» միջոցների—կրճատելու բանակի և վոստրիկանության ուժիկները և, գլխավորապես, կրճատելու գործազուրկների առանց այն ել չնչին ոժանդակությունը:

Նույն ֆինանսական և վարկային կրիզիսի ազդեցության տակ, ճգնելով պահպանելու բանկերի և պետության վոսկե պահեստները (իսկ նրանք վերջերս սկսել եյին «հալչել» Անգլիայից դուրս հոսել), անգլիական կառավարությունը բացարձակապես հայտարարեց վոսկե ստանդարտի վերացման մասին, վորից հետո պարզ բան է, սկսվեց մինչև այդ անխախտ ֆունտ-ստերլինգի կոտորն ընկնելը, հասնելով մինչև 15-16 շիլինգի: Անգլիական իմպերիալիզմի և նրա բանկերի հետ կապված համարյա բոլոր յերկրներն ևս ընկան նույն վարկային և ֆինանսական կրիզիսի մրրկի մեջ: Մինչև վերջին որերս Ֆրանսիան և Հ.Ա. Միացյալ Նահանգներն ըստ յերևույթին վարկային և ֆինանսական կրիզիսին չեյին յենթարկված: Սակայն, ավագ, նրանց ևս հասավ կրիզիսի այդ նոր ալիքը: Թերթերը մեզ ուր ուրի վրա ավելի ու ավելի համառորեն լուրեր եր բերում, վոր Ամերիկայից վոսկին

տասնյակ շոգենավերով «փախչում են» դեպի Ֆրանսիա, վոր Ֆրանսիայի և Ամերիկայի բանկերում ներդրված կապիտալների տերերը դուրս են բերում այնտեղից իրենց գումարները, վոսկով ստանում և պահ տալիս: Մասնակության ու սովի տհր աւարածվել է ամբողջ աշխարհում և ամբողջ կապիտալիստական աշխարհը խառնաշփոթի յեյնթարկված: Յուրաքանչյուր վոք խուճապի յենթարկված, յելք ե փնտրում իր կապիտալները և հարստությունը փրկելու համար: Ամբողջ պետություններ ֆինանսական սնանկության են մատնված, վորոնց բյուջեները պայթում են սապոնի պղպձակների նման: Որինակ, Բրազիլիան սեպտեմբեր ամսում հայտարարեց, վոր դադարում ե վորեւե վճարումներ կատարել իր պարտքերի հաշվին:

Հուլի և Լավալ, Բրյուսինգ և Մակդոնալդ, այլ և այլ մեծ ու վոքք կապիտալիստները և նրանց լակեյները, իրաւաբանցման մեջ են, ճիգ թափելով յելք գտնելու ֆինանսական կրիզիսի ստեղծած հսկայական անդունդից, թղթե արգելքներ կառուցելով նրա հետագա բուռն դարգացման հանդեպ: Սակայն քանի վոր խորանում ե տնտեսական և մանավանդ արդյունաբերական կրիզիսը, ապա նրա հետ միասին ժամանակակից մոնոպոլիստական կապիտալիզմի պայմաններում կրիզիսի զարգացման վորոշ աստիճանի վրա անհապաղորեն պիտի ժայթքեր վարկային ֆինանսական կրիզիսն իր ավերիչ հետեանքներով: Ներկա կրիզիսի սկզբնական շրջանում բորսային կրիզիսները, արդյունաբերական արտադրության կոճատումը, առևտրի կրճատումը հետ ե մղում կարճատեղ վարկերը, շղջանառությունից դուրս բերելով այդ խտով կապիտալները: Այդ շրջանում դրամական կապիտալների առատություն ե լինում, վորով ոգտվում են բանկերն առժամանակ իրար ձեռք բռնելու, արվեստորեն պահպանելու և

գժվարություններից դուրս բերելու խոշոր կոնցերնները: Այդ շրջանում վարկային կրիզիսից տուժում են միայն մանր ու միջին գործարաններն ու բանկերը: Սակայն արդյունաբերական կրիզիսը ձգձգվում և խորանում եր: Ապրանքները չեյն ծախվում, մոնոպոլիստական կազմակերպությունները գները չեյն իջեցնում, վորը իր հերթին ձգձգում ու խորացնում ե կրիզիսը, մասսաների վճարունակությունը կրճատվում եր, այս բոլորը ավելի ևս սրում եյն կրիզիսում արտահայտվող հակասությունները: Արդյունաբերության մեջ տիրող այս դրությունը, վոր «մեղցնում եր» կապիտալները ապրանքների մեջ և շահույթն ընկնում, բանկերի կրոսձ վնասներն առաջ բերին հավատարմության կրիզիս և ներդրումների բանկերից դուրս բերելը մասսայական չափերով: Այժմ արդեն սուր կերպով զգացվում ե կապիտալների և վարկերի պակասություն, վորի անունն ե վարկային կրիզիս: Սրա վրա յե հիմնված նաև կապիտալների դուրս հոսելը զանազան յերկրներից: Այստեղ ե թագնված նաև բյուջետային կրիզիսը, վորը հետեանք ե պետական յեկամուտների կրճատման շնորհիվ տնտեսական կրիզիսի խորացման:

Ֆինանսական և վարկային կրիզիսներն իրենց հերթին ավելի ևս սրում են արդյունաբերական և գյուղատնտեսական կրիզիսը: Արդյունաբերական կոնցերների և խոշոր բանկերի անանկացումներն որ որի վրա աճում են: Հունիս-հուլիս ամիսներին ընթացքում միայն Գերմանիայում տեղի յե ունեցել 116 միլիարդում մետաղարդյունաբերության մեջ, 112 ելեկտրոարդյունաբերություն մեջ, 135 շինարարական արդյունաբերության մեջ, 108-միլիարդ արտադրող արդյունաբերության մեջ և այլն:

Իսկ կրիզիսի սկզբից սնանկացումները հետևյալ ընթացքն ունեն: Միացյալ Նահանգներում 1929 թվին սնանկացել են

642 բանկ, 1930 թվին — 1345 բանկ, իսկ 1931 թվի ութ ամսվա ընթացքում — 1098: Սեպտեմբեր ամսում անանկացավ խոշորագույն ամիրիկական կամպանիան — «Տրանսամերիկա կորպորեյշն», վորը հսկում էր 20 բանկերի վրա, մի շարք նավթային ավտոմոբիլային և այլ արդյունաբերական ձեռնարկների վրա, ինչպես Միրիկայում, նույնպես և Անգլիայում, Հարավ-Սլավիայում, Բուլղարիայում և Ռումինիայում, 31¹/₂ միլիարդ դոլար ընդհանուր կապիտալով:

Դ. ԱՇԽԱՏԱՆԱԿՈՐ ՄԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԱՏԹԱՐԱՆՈՒՄ Ե

Ահա, համառոտ կերպով, ինչ է ներկայացնում իրենից կապիտալիստական տնտեսությունը ներկայումս: Արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ապրանքների պաշարներն աճում են, սակայն վճարունակ պահանջը շուկայում կրճատվում է, քանի վոր ավելանում է գործազուրկների թիվը, կրճատվում է աշխատող բանվորների աշխատավարձը, քանի վոր տասնյակ միլիոնավոր մասսաները նետված են սովի ճիրանները: Կապիտալիստական ընդհանուր կրիզիսի բալանսն այդ է՝ մի կողմից ապրանքների հսկայական մասսաներ, մյուս կողմից գործազրկություն, սովամահի մատնված միլիոնավոր բանվորներ և գյուղացիներ: Գործազուրկ բանվորների թիվը բոլոր կապիտալիստական յերկրներում հասնում է արդեն մոտ 40 միլիոնի, ապա հաշվեցեք և նրանց ընտանիքի անդամներին, դուրս կգա մոտ 150 միլիոն շունչ, վորոնք տառապում են կապիտալիստական կրիզիսի ճիրաններում, վորոնց գլխին կախված է ամեն ոք սովամահի սպառնալիքը: Այդ 40 միլիոնից միայն մի չնչին մասը ոգտվում է մի վորեն չնչին ոժանդակությամբ: Իսկ մեծագույն մասն այդ չն-

չին վորդումությունից ել դուրկ է հետևաբար վոչ մի յեկամուտի աղբյուր չունի: Նրանց համար իրոք վոր աղետալի յեն կրիզիսի հետևանքները: Այդ գրությունը կազմավործիչ ազդեցություն է ունենում պրոլետարների և աշխատավորությունից մի մասի վրա, առաջ բերում գորություն, պրոենկություն և այլ նման յերևութներ մի կտոր հաց ճարելու համար կամ յեթե այդ ել չի ուզում անել, սպասում է իր սովամահին կամ վերջացնում է իր գոյությունն ինքնասպանությամբ: Սա առակ չի, այլ իրականություն: Հաշվառքը ցույց է տալիս, վոր կապիտալիստական յերկրներում սովամահից մեռնողների թիվն ուր ուրի վրա աճում է, արագությունը աճում է նաև ինքնասպանությունների թիվը: Շատ դեպքեր կան, յերբ ամբողջ ընտանիքով ինքնավոչնչացածն են յենթարկվում, կլին ու յերեխաներով միասին: Այսպիսի սոսկալի պատկերները հազվագյուտ չեն կապիտալիստական յերկրներում: Բանվոր դասակարգի գրությունը քանի գնում ավելի էս վատթարանում է: Գործազրկության աղետները կրկնապատկվում է յեռապատկվում են նրանով, վոր կապիտալիստները կրիզիսի ամբողջ ծանրությունը բարդում են բանվորների ուսին: Յեթե հարկավոր է փրկել կապիտալիստների շահերը, փրկել նրանց անանկացումից, կրճատում են բանվորների առանց այն ել խղճով աշխատավարձը, յեթե հարկավոր է փրկել կապիտալիստական պետությունների փլնող բյուջեները, ապա կրճատում են գործազուրկներին տրվող ոժանդակությունը, յեթե այդպիսին առհասարակ տրվում է: Այս վերջինս տրվում է միայն մի քանի կապիտալիստական յերկրներում, այն ել գործազուրկների մի մասին միայն: Որինակ, Գերմանիայում 4 միլիոն գործազուրկներից միայն 2 միլիոնը ստանում են ոժանդակություն, դրանց ել մեծ մասը ստանում են միայն մի քանի ամսվա

ընթացքում: Վերջապես, Ամերիկայում, վերստի 12 միլիոն գործազուրկներ կան, պետական ուժանդակություն չկա բուլտովին: Նույն պետական բյուջեների դրությունն ամբողջապես համար նոր ու նոր հսրկեր են մտցվում, վորոնք ուղղված են գլխավորապես բանվոր դասակարգի դեմ: Մի խոսքով, կապիտալիզմն իր գոյությունը պահպանելու ու կրիզիսի ճիւղաներից դուրս գալու միակ միջոցը գտնում է բանվոր դասակարգի շահագործման ուժեղացման, նրա կողոպտման մեջ: Սակայն այդ միջոցը խփում է նույն կապիտալիզմին իր մյուս օայրով-մասսաների սպառման կրճատումով, վոր ավելի էս կրճատում է շուկայում ապրանքների պահանջը: Անտանիկի դրությունից դուրս գալու համար ներկայումս կապիտալիստական յերկրների բանվորների մեջ շարժում է առաջ յեկել խորհրդային Միությունն անցնելու է աշխատելու:

Բանվոր դասակարգի անուր շահագործման է աղետների մեջ ձգելու գործում Հափազանց մոտիկ է «սրտակից» մասնակցություն են ցույց տալիս, ի միջի այլոց՝ սոցիալ-ֆաշիստները: Սրանք իրենց բոլոր «հմտությունը» գործդրին բանվոր դասակարգը «հետ» պահելու է նրա վզին բարդելու կապիտալիզմի կրիզիսի ամբողջ ծանրությունը:

Բավական է հիշել Մակդոնալդին, վորն այժմ արդեն բացարձակապես անցավ բուրժուազիայի լագերը, սոցիալ-վոստիկան Գրեգորիսկուն, վորը բանվորական թաղամասերը է ցույցերը գնդացիներով է ցրում, արգելում է կոմունիստական մամուլը ամեն մի չնչին պատճառով է վերջապես, ամբողջ գերմանական սոցիալ-ֆաշիզմը, վորն այնքան ջանք գործ դրեց Բրյուսինգի կառավարության «արտակարգ միջոցները», ուղղված բանվորների դեմ, հլու, ջերմեռանդ կենսագործել:

Նույնպիսի աղետալի դրության մեջ է գտնվում է գյուղացիությունը: Գյուղատնտեսական կրիզիսն աղքատություն վերջին աստիճանին է հասցրել գյուղացիական մասսաները: Գների ցածր լինելու պատճառով գյուղատնտեսությունն անկարող է վճարել պետական ծանր հարկերը է պարտքերը բանկերին: Իսկ պետությունն ու բանկերը ծախում են գյուղացիական տնտեսությունների ամբողջ ունեցվացքը տնով տեղով, զրկելով նրանց հողերից է բոլոր միջոցներից: Այդպիսով Միացյալ Նահանգներում քայքայված են 5 միլիոն ֆերմերներ, Դանիայում-1930-31 թվականների ընթացքում աճուրդով ծախված են 3970 տնտեսություն, Հեռաստանում միայն Վիրինսկի շրջանում 1929-30-թ. ծախված են 29,843 տնտեսություն: Ռումինական թերթերից մեկը հետևյալն է հաղորդում գյուղացիների դրության մասին.—

«Հարկեր գտնադներն արդեն չեն սահմանափակվում բերքի է անասունների բռնագրավումով: Հարկեր գանձողներն սկսում են բռնագրավել նաև գյուղացիական խլր-ճիթների դռները, պատուհանները, առաջիկա ցրտերին գյուղացիներին մրսեցնելու համար: Դեպքեր են պատահում, յերբ հարկեր գանձողները վերցնում են յերեխաներին, վոր ստիպեն գյուղացիներին հարկերը վճարելու»: Այսպես է գյուղացիների դրությունը է ուրիշ կապիտալիստական յերկրներում: Չափազանց հետաքրքիր է նաև հետևյալ փաստը: Անցած տարի շվեդ գյուղացիների մի խումբ, վոր ապրում էր ԽՍՀՄ շվեդական գաղութներից մեկում, իրենց տերտերի ազդեցություն տակ ընկնելով, թողին խորհրդային Միությունը է գնացին Շվեցիա: Սակայն մի տարի չանցած, նրանք գիմեցին ԽՍՀՄ դեպարտություն, վոր նա իրավունք տա նրանց ԽՍՀՄ վերադառնալու, վորովհետև կյանքն իրենց «հայրենիքում» անտանիկ յե: Նրանք անի-

ծում եյին այն որը, յերբ դուրս յեկան խորհրդային յերկրից, վոր միակ հայրենիքն է բանվոր դասակարգի և ամբողջ աշխատավորութեան համար: Պարզ է, վոր մեր կառավարութիւնը թույլ տվեց նրանց վերադառնալ:

Նույնպիսի փաստ է տեղի ունեցել և Հյուսիսային Կովկասի հույն գյուղացիներին մեջ: Նրանցից շատերը մի ժամանակ գաղթեցին Հունաստան, իսկ այժմ նորից վերադառնում են Խորհրդային Միութիւն:

Վատթարանում է նաև մնացած աշխատավոր մասսաների դրութիւնը: Կրճատվում են պետական ծառայողների, բանակի և այլ ծառայողների ուժերը: Առանձնապէս սուր է ինտրիգեցիայի, ուսուցիչների և մանավանդ բժիշկների դրութիւնը: Գործարկութիւնն ինժեներների մեջ հսկայական չափեր է ընդունել: Հաճախ նրանք ստիպված են ամենահասարակ աշխատանքի գնալ սովից չմեռնելու համար: Գործազուրկ ինտրիգեցիայից շատերն աշխատում են ռեստորաններում և այլ նման տեղերում վորպէս հատակ մաքրողներ կամ աման սրբողներ և այլն: Հաճախանում են, նույնիսկ հայտնի ինժեներների մեջ, ինքնասպանութեան դեպքերը: Բուրժուազիան այդ յերևույթները բացատրում է տեխնիկական ինտրիգեցիայի գերարտադրութեամբ, ապա յեղրականցելով դրանից, վոր անհրաժեշտ է կրճատել բարձրագույն դպրոցների ցանցը, թե «ինչ ենք անում այդքան կրթված մարդկանց»:

Աշխատավոր մասսաների նման դրութիւնն անշուշտ խոշոր անբավականութիւն է առաջ բերում նրանց մեջ և նրանք միանում են հետզհետե բանվոր դասակարգին, կապիտալիզմի դեմ պայքարելու համար, իսկ բանվոր դասակարգը կազմակերպվում է վորպէս բոլոր աշխատավոր մասսաների ղեկավարը:

Այս բոլորին վերջերս ավելանում է ևս մի նոր աղետ: Յինանսական կրիզիսի հետեանքով փողի գինն ընկնում է: Մարկան, ֆունտը և այլն գլորվում են ցած: Իսկ դա նշանակում է թանկութիւն, գների բարձրացում, վոր ևս ավելի վատթարացնում է աշխատավոր մասսաների դրութիւնը: Կապիտալիստական հակասութիւնները սովում են, աճում և պատերազմի վսանգր:

Կապիտալիստական կրիզիսից դուրս գալու համար բուրժուա-տնտեսագետներն ու «գիտնականները» զուլխ են ջարդում, վոր կրիզիսի պատճառը տեխնիկայի բարձր զարգացման մեջն է կայանում: Լավագույն մեքենաների գործածութիւնը ավելացնում է ապրանքների քանակն այնքան, վոր շուկան այդքան կլանել չի կարող: Սրանից նրանք յեղրականցում են, վոր հարկավոր է նոր մեքենաներից հրաժարվել, պետք է կանգնեցնել տեխնիկայի արագ զարգացումը, պետք է յետ վերադառնալ դեպի ավելի հասարակ գործիքները: «Կորչի գիտութիւնը և տեխնիկան», «կորչեն մասնագիտական դպրոցները», «յետ դեպի ձեռքի աշխատանքը» — այսպիսի լոգունգները ներկայումս հետզհետե կապիտալիզմի նշանաբանն են դառնում: Յեւլ սա այն ժամանակ, յերբ կապիտալիզմի կողքին աճող, զարգացող սոցիալիստական յերկիրը խնդիր է դրել իր առաջ՝ «տիրապետել տեխնիկային»: Արդեն միայն այս փաստը ցույց է տալիս, թե նեխվածութեան վոր աստիճանին է հասել այսօր կապիտալիզմը, թե ինչ չափեր են ստացել կապիտալիստական հակասութիւնները:

Նույն հակասութիւններին սրումը կապիտալիստական յերկրներում ուժեղացնում է պատերազմի վտանգը: Յուրաքանչյուր կապիտալիստական յերկիր զազազած շան նման պարտադիր է իր հարևանի կոկորդից բռնելու, միայն հնարավոր

լինեն կրիզիսից դուրս գալու: Սրվում են հակասությունները կապիտալիստական յերկրների միջև շուկաների համար, սրվում է պայքարը հաղթված և հաղթող յերկրների միջև: Սրվում է նաև պայքարը գաղութների համար: Գաղութների և մետրոպոլիսների միջև հակասություններն ուժեղանում են: Կապիտալիզմը փորձում է կրիզիսից դուրս գալ գաղութների հաշվին: Նման փորձ մենք արդեն ունենք ամենավերջերս, յերբ Ճապոնիան դրավեց Մանջուրիան, վորը հմայում է բոլոր կապիտալիստական յերկրներին իր հարստությունով և վորի շուրջը ներկայումս ծավալվում է պայքարը կապիտալիստական յերկրների միջև և մանավանդ Ճապոնիայի, Ամերիկայի, Անգլիայի և Ֆրանսիայի միջև: Իսկ Ճապոնիան ուղում է ամրապնդվել Մանջուրիայում, վորովհետև դա հարմար ստրատեգիկ կետ է հետագայում ամբողջ Չինաստանն էլ իր գաղութը դարձնելու և Խորհրդային Միության դեմ ինտերվենցիա պատրաստելու տեսակետից: Ճապոն-չինական կոնֆլիկտը, սակայն, սպառնում է միջազգային պատերազմի վերածվել: Իսկ միջազգային բուրժուազիան վաղուց է պատրաստվում պատերազմի: Հետևյալ թվերն ակներև կերպով ցույց են տալիս, թե ինչպիսի «տեմպով» են նրանք սպառազինվում: Անգլիան իր բյուջեյի 54 տոկոսն է ծախսում ռազմական նպատակների համար, Ֆրանսիան—65 տոկոսը, Լեհաստանն ու Ռումինիան 50 տոկոսը և այլն: Կապիտալիստական բոլոր յերկրներում կրիզիսից դուրս է մնում արդյունաբերության միայն մի ճյուղը—դա ռազմական արդյունաբերությունն է:

Սակայն կապիտալիզմի կրիզիսից փրկելու ծրագրի մեջ է մտնում նաև ինտերվենցիան Խորհրդային Միության դեմ Բուրժուազիան պատրաստվում է պատերազմի առաջին հերթին ԽՍՀՄ դեմ: Վաղուց արդեն կապիտալիստների իշխան

ե — Խորհրդային տերրիտորիան դարձնել իմպերիալիստական պետությունների դադուքը: Վորքան համեղ պատեմ... նրանք պատրաստվում էյին, ինչպես հայտնի յե, պատերազմել մեր դեմ 1930 թվին, հետո իրենց այդ մտադրությունը հետաձգեցին 1931 թվի դարնանը: Սակայն և առաջին և յերկրորդ անգամ մեր աջարջությունը և կուսակցության ճիշտ քաղաքականությունը մերկացրեց կապիտալիստների պլանները և վիժեցրեց սրանց: Ինտերվենցիան առաջիմ չի հաջողվել և վերջերս դեռ ԽՍՀՄ միջազգային դրությունն էլ համեմատաբար ամրապնդվել է, սակայն դա վոչ միայն չի պակասեցնում ինտերվենցիայի վտանգը, այլ և, համաշխարհային տնտեսական կրիզիսի խորանալովը, ավելի ևս ուժեղացնում է նրան: Մեր յերկրի ինքնապաշտպանության ամրապնդման գործը մեր Միության աշխատավոր մասսաների մշտական հոգսը պետք է լինի:

Յեվ այսպես, կրիզիսից դուրս գալու բուժուղիայի ծրագիրն է՝ ներքին քաղաքականության ասպարիզում—Ֆաշիզմը, բանվոր դասակարգի շահագործման ուժեղացումը, նրան հարկերով խեղդել, իջեցնել մասսաների նյութական մակարդակը և այլն:

Արտաքին քաղաքականության ասպարիզում—պատերազմը, ինտերվենցիա, գաղութների շահագործումն:

Սակայն պրոլետարիատն ունի կրիզիսից դուրս գալու իր ծրագիրը—դա պրոլետարական հեղափոխության և պրոլետարական դիկտատուրայի սահմանման ուղին է:

Ընկ. Ստալինը 16-րդ համագումարում այս առթիվ ասում է.

«Իմ նշանակում է, վոր բուրժուազիան դուրքյունից յեյի պիսի փնտի ներքին քաղաքականության ասպարիզում հետագա ֆաշիզացիայի մեջ, դրա համար ոգտագործելով բոլոր

ռեակցիոն ույժերը, նույն քվում յեվ սոցիալ-դեմոկրատիան: Յեկրորդը՝ դա նշանակում է, վոր բուրժուազիան յեվ պիսի փնտրի առաջին փողոսականության ասպարիզում—նոր իմպերիալիստական պատերազմի յեվ ինտերկոնցիալի մեջ: Յեվ վերջապես, դա նշանակում է, վոր պրոլետարիատը, պայքարելով կապիտալիստական շահագործման դեմ, յեվ պիսի փնտրի հեղափոխության մեջ»:

Ընկ. Ստալինի այս խոսքերն ավելի ևս փայլուն ապացույց գտան վերջին տարվա ընթացքում կապիտալիստական յերկրներում տեղի ունեցող անցքերի մեջ: Բուրժուազիան ավելի ու ավելի բացարձակորեն դիմում է ֆաշիստական մեթոդների, իսկ պրոլետարիատն ավելի ու ավելի հաստատորեն կանգնում է պրոլետարական հեղափոխության ուղիի վրա:

ՅԵ) ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԵՐՆԷՔԻ ՎՐԱ ՅԵ

Կապիտալիստական կրիզիսի ստեղծած անտանելի դրությունը համոզում է պրոլետարիատի և աշխատավորության լայն մասսաները, վոր միակ յեղքը պետք է փնտրել պրոլետարական հեղափոխության ճանապարհին: Հեղափոխական շարժումն արագ քայլերով աճում է կապիտալիստական յերկրներում: Գործադուլները, բարբիկադային կոիմները, հեղափոխական յելույթները ցնցում են կապիտալիստական աշխարհը: Առանձնապես մեծ թափով է դարձանում հեղափոխական շարժումը Գերմանիայում: Այնտեղ արդեն աճում են հեղափոխական կրիզիսի յերևույթները, վորը ըստ Լ. Լենինի բնորոշվում է նրանով, վոր.

«Բանվորների մեծամասնությունը լիովին հասկանա հեղաշրջման անհրաժեշտությունը և պատրաստ լինի զբա

համար մահվան դնալ, յերկրորդ, վոր տիրող դասակարգերը կառավարական կրիզիս ապրեն»: Այդպիսի դրություն է մոտենում Գերմանիան: Մի կողմից բանվոր դասակարգը հետզհետե կազմակերպվում է, կուլվում է հեղափոխական կրուվում, համախմբվում է կոմունիստական կուսակցություն շուրջը, մյուս կողմից բուրժուազիան արտակարգ միջոցների յե դիմում, քանի դնում ավելի ևս անկարող է դառնում կառավարելու: Ծիշտ է, թեպետ լիակատար չափով հեղափոխական կրիզիսը չի հասունացել, սակայն այդ կրիզիսի յերեվույթներն աճում են: Դա արտահայտվում է գործադուլային շարժման աճման մեջ (հանքագործների գործադուլը Ռուսում, մետաղագործների գործադուլը Բեռլինում և այլն): Կոմկուսի ազդեցությունն աճում է: Ընտրություններին կոմունիստներին տրվող ձայների թիվն աճում է: Աճում են նաև կոմկուսի շարքերը: Մի տարում գերմանական կոմկուսի անդամների թիվը աճել է 120 հազարից մինչև 300 հազար: Սոցիալ-դեմոկրատ բանվորները թողնելով սոցիալ-ֆաշիստների կուսակցությունը, խոշոր մասսաներով անցնում են կոմունիստական կուսակցության շարքերը: Տարածվում է կոմկուսակցության ազդեցությունը դյուդայի ու լեթյան և քաղաքի մանր ծառայողների և ինտելիգենցիայի մեջ, վորոնց մեջ ևս հեղափոխական շարժումն աճում է ձեռք ձեռքի բանվոր դասակարգի հետ: Նույնպիսի յերեվույթներ տեղի ունեն նաև Լեհաստանում—գործադուլներ Վարշավում, Գրոդնոյում և այլն, կոմկուսակցության ղեկավարող դերը դասակարգային կոիմներում, նրա ազդեցության աճումը, հեղափոխական յելույթներն Արևմտյան Բելուսիայում, ահա աճող հեղափոխական կրիզիսի նշույթները Լեհաստանում: Մնացած կապիտալիստական յերկրներում ևս պայքարը սրվում է, բուրժուազիայի տիրապետու-

թյան սխառմը սկսում է տատանվել: Չափազանց հետաքրքիր են վերջերս Անգլիայում տեղի ունեցած դեպքերը: Կառավարութիւնը վորոշեց իշեցնել ռազմական նավաստիներին ռոճիկը: Նավաստիները ռազմական վարժութիւնների դուրս գալու մոմենտին գործադուլ են հայտարարում կառավարութեան այդ վորոշման դեմ: Սա ցնցեց ամբողջ աշխարհը, վորովհետեւ անգլիական նավատորմն ամենակայուն ռազմական ուժն էր համարվում: Նույն Անգլիայում խախտվում են պարլամենտարիզմի և «գեմովրատիայի» հին արագիցիաները: Բանվորները դուրս են գալիս նույնիսկ բարրիկադային կռիւներին, հասնել արդեն գործադուլների աճման, գործադուրկների սովյալ արշավանքների և ցույցերի մասին: Հեղափոխական պայքարը ծավալվում է Ֆրանսիայում (Ռուբենյի տեկստիլիկներին գործադուլն ու բարբիկադային կռիւները), Ամերիկայում (Պենսիլվանիայի հանքագործների գործադուլն ու կռիւները վոստիկանութեան դեմ, ամերիկական կոմկուտի կազմակերպած մասսայական ցույցերն ու արշաւները), Սկանդինավիայի յերկրներում և այլն: Առանձնապես հարկավոր է մատնանշել սպանիական հեղափոխութեան վրա, վորտեղ գյուղացիները վճռական կռիւ են մղում կալվածատիրական և հոգևորական հողատիրութեան դեմ: Գյուղացիական հեղափոխական շարժումը ծավալվում է նաև Ռումինիայում, Լեհաստանում, Իտալիայում, Բուլղարիայում և այլն:

Հեղափոխական պայքարն առանձին սուր կերպարանք է ստանում զաղութներում և կիսազաղութային յերկրներում: Չինաստանի մեկ ութերորդ մասն արդեն խորհրդային է: Չինական կոմկուտը գլխավորում է 300 հազարանոց կարմիր բանակը, վորը հաջողութեամբ կռվում է չին բանվորների և գյուղացիների դահիճ—Չան-Կայ Շիյի դեմ: Յե-

րեք անգամ Չան-Կայ-Շին փորձեց խեղդել չինական խորհրդային ռայոնները, յերեք անգամ ել նրա դրքերը շըմեցուցիչ հարվածներ ստացան չինական կարմիր բանակի կողմից:

Չինաստանից հեղափոխական շարժումն անցնում է Հնդկա-Չին, վորտեղ արդեն կազմակերպվել է կոմունիստական կուսակցութիւնը և վորը ղեկավարում է ապստամբող մասսաներին կռիւլը Ֆրանսիական իմպերիալիզմի դեմ: Հընդհաստանում ուժեղանում է կոմկուտը և թուլանում է Ազգային կոնգրեսի և Հանդիյի ազդեցութիւնը մասսաներին վրա: Այնտեղ աճում են բանվորական շարժումը և գյուղացիական ապստամբութիւնները:

Այսպիսով հեղափոխական շարժումն ընդգրկում է աշխատավորութեան բոլոր խավերը բանվոր դասակարգի գլխավորութեամբ: Հեղափոխական շարժման ծավալումը, կոմունիստական կուսակցութիւնների ամրապնդումը և նրանց ազդեցութեան աճումը, կատաղեցնում են իմպերիալիստներին: Նրանք ամեն միջոցի յեն դիմում հեղափոխութիւնը խեղդելու, կոմկուտները վոչնչացնելու համար: Արգելում են կոմունիստական թերթերը, ցրում են հեղափոխական կազմակերպութիւնները, մանավանդ Գերմանիայում, վորտեղ կառավարութեան հրատարակած արտակարգ դեկրետներն ուղղված են բանվոր դասակարգի և կոմունիստական կուսակցութեան դեմ: Այնտեղ պահանջում են արգելիլ վերջինիս գոյութիւնը: Ֆաշիստական այս արշավանքը սակայն բուռն բողոք է առաջ բերում բանվոր դասակարգի շարքերում:

Այսպիսով հեղափոխական շարժումն ընդգրկում է համարյա ամբողջ աշխարհը, նա ընդգրկում է աշխատավորութեան բոլոր խավերը բանվոր դասակարգի գլխավորութեամբ:

Հեղափոխական շարժման ծավալումը, կոմունիստական կուսակցութեան անդամների ամրապնդումը և նրանց ազդեցութեան ամրապնդումը, կատարեցնում են իմպերիալիստներին: Նրանք ամեն միջոցի յեն դիմում հեղափոխութեանը խեղդելու, կոմունիստները վոլնչացնելու համար: Արդեւրում են կոմունիստական թերթերը, ցրվում են հեղափոխական կազմակերպութեանները, մանավանդ Գերմանիայում, վորտեղ կառավարութեան հրատարակած արտակարգ դեկրետներն ուղղված են բանվոր դասակարգի և կոմունիստական կուսակցութեան դեմ: Այնտեղ պահանջում են արգելել վերջինիս գոյութիւնը: Փաշիստական այս արշավանքը սակայն բուռն բողոք և առաջ բերում բանվոր դասակարգի շարքերում:

Հեղափոխական շարժման խեղդելու գործում ամենամոտ ծառայութիւն և մատուցում կապիտալիզմին նրա համատարիմ սպասարկու սոցիալ-դեմոկրատիան: Սրանք ամէլի կատարել, քան ամենակատարի ֆաշիստները, հալածում են կոմունիստական կուսակցութեանները և բանվոր դասակարգը: Ներկայումս այդ մենշևիկ-դավաճանները բանվորներին խաբելու նոր փորձեր են կատարում: Տեսնելով, վոր նրանք կորցնում են իրենց ազդեցութեանը բանվորական մասսաների մեջ և վերջիններս հեռանում են նրանցից, միջազգային սոցիալ-ֆաշիզմը «ձախ» մանյովրներին յեն դիմում իր տիրոջ, կապիտալիզմին, փրկելու համար: Նրանք փորձում են որոգել բանվորների աչալըջութեանը խոսելով կապիտալիստների «սխալների» մասին և վոր այդ «սխալները» նրանք, սոցիալ-դավաճանները, կարող են ուղղել: Սակայն այդ խոսակցութեանների արժեքը բանվոր դասակարգին արդեն գիտե և չնայած այդ «ձախ» մանյովրներին, բանվորական մասսաներն ալլեա չեն հաղատում սոցիալ-ֆաշիստներին և համոզվում են, վոր ճիշտ և միայն Կոմիւնիստների ցույց տված ուղին:

Կապիտալիստական յերկրներում ստեղծված ներկա պայմանները մեծ և պատասխանատու խնդիրներ են առաջադրում կոմիւնիստների առաջ: Վերին աստիճանի վաստակարողութունի դմ կլինել յենթադեր, վոր կապիտալիզմին ներկա դրութեանն ինքնին արդեն հեղափոխութեան առաջ կրելի: Այդպիսի արամադրութեաններին դեմ դինում եր դեռ ընկ. Լենինը: Նա ասում եր.

«Բացարձակապես անելանելի դուրքուն չի լինում... Փորձել «ապացուցել» նախօրոք դուրքան «բացարձակապես» անելանելի լինելը դա պեսանդուքուն յեվ խոսքերի ու հասկացողութունների խաղ կլինել: Այսպիսի յեվ նման հարցերում իսկական «ապացույց» կարող ե լինել միայն պրակտիկան»: (Լենին, Կոմիւնիստների յերկրորդ կոնգրեսում արտասանած ճառից):

Իսկ այդ «պրակտիկան» կոմունիստական կուսակցութեաններին, նրանց աւտիվութեանից և ճիշտ քաղաքական գծից և կախված չափադանց մեծ չափով: Ահա այդ իսկ պատճառով ներկայումս կոմիւնիստների վրա մեծ պատասխանատվութեան և դրված հեղափոխութեան հաղթանակի և կապիտալիզմին տապալման գործում: Կազմակերպելով բանվոր դասակարգը և աշխատավոր մասսաներն առաջիկա վճռական կռիւների համար, կոմիւնիստները պետք ե բերեն մասսաները հեղափոխութեան: Դրա համար նա ամենասուր պայքար պետք ե մղել վոչ միայն ֆաշիզմին դեմ, այլ և սոցիալ-ֆաշիզմին դեմ, աչալուրջ պահելով մասսաները նրանց «ձախ» մանյովրների դեմ: Կապիտալիզմը ինքը չի տապալվի, նրան հարկավոր ե տապալել: Այդ կոչված ե անելու բանվոր դասակարգը, իր կոմունիստական կուսակցութեան դեկավարութեամբ: Այդ վճռական և անու-

զորք դասակարգային կռիվներում միջազգային պրոլետարիատի համար ուղեցույց աստղ է ԽՍՀՄ, վերտեղ իշխանությունը 14 տարի առաջ իր ձեռքը վերցրեց համաշխարհային պրոլետարիատի հարվածային ջոկատը:

4. ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆ ԵՐԱԳԻԹԱՓՈՎ ԸՆԹԱՆՈՒՄ Ե ԳԵՊԻ ՍՈՅԱԼԻԶՄ

Միակ յերկիրն ամբողջ աշխարհում, վերտեղ վոչ կրի-զիս կա և վոչ ել նրանից բղխող աղետները—դա Խորհրդային Միությունն է: Այստեղ ընդհակառակը, կատարվում է չտեսնված, հարաճուն վերելք: Այստեղ վոչ միայն գործազրկություն չկա, այլ բանվորական կադրերի սուր պակաս և զգացվում, այստեղ մասսաների զրոյթյունը որ որի վրա բարելավվում է, այստեղ կառուցվում է իսկական սոցիալիզմը, հակառակ սոցիալ-ֆաշիստական «սոցիալիզմին»:

Այստեղ բանվոր դասակարգն իր կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ հիմնովին վերակառուցում է ամբողջ յերկիրը սոցիալիստական հիմունքներով, ինդուստրացման յենթարկելով հետաճաց յերկիրը: Յերկիր ինդուստրացումն—ահա մեր կուսակցության ղեկավոր գիծը: Իսկ դրա գործնական արտահայտությունն է մեր հնգամյա պլանը: Յեվ այդ հնգամյակի իրագործման ասպարիզում են պարունակվում Խորհրդային Միության բանվոր դասակարգի և գյուղի աշխատավորության հսկայական հաղթանակները: Հնգամյակը մենք վոչ միայն իրագործում ենք, այլ և գերիրագործում: Չե՞ վոր մենք հնգամյակը կատարում ենք չորս տարում, իսկ մի շարք ճյուղերում արդեն կատարել ենք 2 և կես և 3 տարում: Որինակ, նավթային արդյունաբերությունն իր հնգամյակը կատարեց 2 և կես տար-

վա ընթացքում, մի շարք ելեկտրո-գործարաններ իրենց հնգամյակը կատարեցին նույնպես 2 և կես տարում: Յերրորդ տարվա վերջին կատարելու յեն իրենց հնգամյակը ծանր արդյունաբերության մի շարք ճյուղեր ևս: Մեր արդյունաբերության աճումը բնորոշվում է հետևյալ թվերով. 1931 թվին մենք ածուխ ենք արտադրում յերկու անգամ ավելի, քան նախապատերազմյան շրջանում, նավթը 1913 թ. արտադրված էր 10 միլիոն տոնն, իսկ 1931 թ. 25,5 միլիոն տոնն, գյուղատնտեսական մեքենաների արտադրությունը, համեմատած նախապատերազմյան արտադրության հետ, աճել է 12 անգամ:

Մեր արդյունաբերության աճման տեմպերը տարեց-տարի արագանում են: Յեթե 1930 թվին մեր արդյունաբերության ընդհանուր արտադրանքը աճել է 25,5 տոկոսով, ապա 1931 թվին նա պետք է աճի 45 տոկոսով: Այդ 45 տոկոսը տալու յե այնքան արտադրանք, վորքան տալիս եր նախապատերազմյան ամբողջ արդյունաբերությունը մի տարում: Ուրիշ խոսքով 1931 թ. մեր ամբողջ արդյունաբերության արտադրությունը պետք է յերեք անգամից ել ավելի գերազանցի նախապատերազմյան արդյունաբերության տարեկան ամբողջ արտադրանքից:

Միայն 1931 թ. ընթացքում գործի յեն անցնելու 518 նոր գործարաններ և արտադրական միավորներ: Մեր հսկա գործարանները չունեն իրենց նմանը կապիտալիստական յերկրներում: Արդեն աշխատում են և միլիոնների արտադրանք են տալիս այնպիսի հսկաներն, ինչ պիտք են Սեւմաշը, Ստալինգրադի տրակտորի գործարանը, «ԱՄՈ» գործարանը, վոր ավտոներ և արտադրում, Սարկովի տրակտորի գործարանը, շուտով սկսելու յեն աշխատել և ավարտվում են մի շարք գործարաններ և ելեկտրոկայաններ: Հոկտեմբե-

դյան հեղափոխության 14-րդ տարեդարձի ուր սկսում են աշխատել ինդուստրիայի այնպիսի հսկաները, ինչպիսին են՝ Մագնիսագորսկի մետաղաձուլական գործարանը, «Ուրալմետսոյը», Բերեզնիկովի ֆիլիալական կամբինասը, Չելյաբինսկու տրակտորի գործարանը յեվ այլն:

Արդեն իր շինարարութեան վերջին են մոտենում հրահա Դինալոոստորոյ, Բորիկի երկտրոկայանը և նրա կոմբինատը, կառուցվում և Ուրալ-Կուզբասի կոմբինատը—մետաղաձուլական և ամբահանքային այդ նոր խոշորագույն բազան արևելքում: Այսպիսի որինակների թիվը անչափ կարելի չէր յերկարացնել, սակայն այսքանն ել լիուլի բավական և ներկայացնելու համար մեր ինդուստրացման թափն ու մասշտաբը: Յեւ յերբ մենք համեմատում ենք այս բոլորը կապիտալիստական արդյունաբերութեան հետ, մենք տեսնում ենք, թե վորքան մեծ և տարբերութեանը մեր յերկրի և նրանց միջև: Մեր հսկա գործարանների նմաններն արտասահմանում չկան: Մենք իրագործում ենք Իլիչի լողունը «հասնել և անցնելու» մասին: Մենք արդեն սկսում ենք հասնել, իսկ առանձին ասպարեզներում արդեն իսկ հասնել ենք: Փաստ և, վոր մեր նոր կառուցվող և արդեն աշխատող գործարաններից շատերն իրենց մեծութեամբ և արտադրանքի քանակով դերադանցում են կապիտալիստական ամենախոշոր գործարաններն անգամ: Բարձրագույն կապիտալիստական տեխնիկան մեր գործարաններում բազմապատկվում և սոցիալիստական կարգերի, աշխատանքի սոցիալիստական ձևերի վրա և այդպիսով նոր, ավելի բարձր աստիճանի վրա բարձրացվում, նոր սոցիալիստական տեխնիկա ստեղծվում: Մեր տրակտորային գործարաններից յուրաքանչյուրը (Ստալինգրադ, Խարկով, «Կարմիր Պուտիլովց») արտադրում են տարեկան 30-ից մինչև

50 հազար տրակտոր: Վոր կապիտալիստական յերկրում և վեր գործարանն այդքան տրակտոր և արտադրում տարեկան: Հետո մեր նոր կառուցվող կոմբայնի գործարանները Ռոստովում, Մառտովում, Նովոսիբիրսկում յուրաքանչյուրը տալու յեն տարեկան 25 հազար կոմբայն—այդպիսի գործարաններ կապիտալիզմը նույնպես չունի: Վերջապես, մեր ավտո-գործարանները—«ԱՄՈ»-ն, վոր տալու յե 25 հազար ավտո, Նիժնի-Նովգորոդի գործարանը, վոր տալու յե 100 հազար տրակտոր—նույնիսկ ամերիկացի հայտնի Պորդի գործարաններն այդքան արտադրանք յերբեք չեն տվել: Ել ավելորդ և հիշել նորից Մագնիտոգորսկը, Դինալոոստորոյ և վերջապես Անգարսոյը, վորի կառուցումը նախատեսվում և յերկրորդ հնգամյակում և վորի կառուցումը յուրը հավասար պիտի լինի 10 Դինալոոսոյի:

Յեթե կապիտալիստական յերկրներում ներկայումս սարսափում են տեխնիկայի զարգացումից, աշխատում են կասեցնել այդ զարգացումը, ապա մենք մեր յերկրում արագութեամբ տիրապետում ենք առաջավոր տեխնիկային: Մենք արտադրում ենք վոչ միայն այնպիսի մեքենաներ, ինչպիսին են տրակտորները, կոմբայնները և այլն, այլ նույնիսկ այնպիսի բարձրագույն մեքենաներ, ինչպիսիք են տուրբինները (հսկայական հզորութեամբ), բլումինգները, իսկ մեր ավիացիոն արդյունաբերութեանը համաշխարհային առուն ունի:

Արտադրութեան քանակի տեսակետից ևս մենք արդեն հասնում ենք կապիտալիստական առաջավոր յերկրներին: Որինակ, նավթի արտադրութեամբ մեր Միութեանն արդեն յերկրորդ տեղն և բռնում ամբողջ աշխարհում: Յերկրորդ տեղն ենք ընդունում նաև տրակտորների արտադրութեամբ: Մենք առաջին տեղն ենք ընդունում գյուղատնտեսական մեքենաների արտադրութեան ասպարիզում: Սև մետաղաձուլու-

թյան արտադրութեամբ մենք այս տարի կ'հասնենք Ֆրանսիային և Անգլիային և կ'զբաւենք արդեն չորրորդ տեղը:

Յեւ չնայած դրան, մենք դեռ ևս հետ ենք մնում կապիտալիստական յերկրներէց: Ընկ. Ստալինն ասում էր, վոր մենք հետ ենք մնացել կապիտալիստական յերկրներէց 50-100 տարով և վոր մենք պետք է հասնենք կապիտալիստական առաջավոր յերկրներին և անցնենք նրանցից ամենաշատը տասը տարում: Յեւ մենք այդ ուղղութեամբ վճռական հաջողութիւններ ունենք: Հերթական խնդիր է արդեն յերկրորդ հնգամյակը, վորի ընթացքում մենք պետք է արդեն անցնենք կապիտալիստական յերկրներէց: Զարգացման այսպիսի տեմպերն անհնարին և անհասկանալի յեն կապիտալիզմի համար, սակայն անհրաժեշտ և հնարավոր են սոցիալիստական շինարարութեան յերկրում:

Մեր արդյունաբերութեան զարգացման տվյալներն ապացուցում են նաև, վոր մեր յերկրում հսկայական սոցիալ-տնտեսական տեղափոխումներ են տեղի ունենում: Նախ և առաջ մեր արդյունաբերութեան արդեն վճռական գերակշռութիւն է ստացել ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան մէջ: Արդյունաբերութեան արտադրանքը կազմում է ժողտնտեսութեան ամբողջ արտադրանքի 53 տոկոսը: Մենք արդեն ագրարային-ինդուստրիալ յերկրից վերածվում ենք ինդուստրիալ-ագրարային յերկրի, մասնավոր վոր արդյունաբերական արտադրանքի մէջ ևս աճում է ծանր արդյունաբերութեան արտադրանքի տեսակարար կշիռը: Մենք իրագործում ենք Իլիչի կտակը ծանր արդյունաբերութեան մասին, վորը կազմում է սոցիալիզմի հիմքը:

Վերջապես, յեթե մենք վերլուծենք սոցիալիստական և մասնավոր սեկտորի փոխհարաբերութիւնը խոշոր արդյունաբերութեան մէջ, մենք կ'համոզվենք, վոր վերջինս չնչին

տոկոս է կազմում, ներկայումս այդ արդյունաբերութեան մասնավոր հատվածի արտադրանքը հավասար է ընդհանուր արտադրանքի 0,7 տոկոսին: Այս հիման վրա ընկ. Ստալինը 16-րդ համագումարում հայտարարեց, վոր.—

«Ով ում» հարցը, այն մասին, թե սոցիալիզմը կ'հաղթի կապիտալիստական տարբերին արդյունաբերութեան մէջ, թե նրանք կ'հաղթեն սոցիալիզմը,—արդեն վստօւած է հիմնականում հոգուս արդյունաբերութեան սոցիալիստական ձեւերի»...

Ահա հիմնականում մեր արդյունաբերութեան զարգացման արդյունքները: Արդյունաբերութեան այդ զարգացումն, ինչպես հայտնի յե, անհրաժեշտ բազա ստեղծեց գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման համար ևս: Առանձնապես խոշոր են այդ տեսակետից արդյունաբերութեան նվաճումներն ընթացիկ տարվա ընթացքում, վորի հիման վրա մեր յերկրում հնարավոր յեղավ 1931 թ. ավարտել հիմնական հողահատիկային ռայոններում գյուղատնտեսութեան համատարած կոլեկտիւացման և նրա հիման վրա կոլաւկութեան վորպես դասակարգի վոչնչացման խնդիրը:

5. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՄԱՆ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԸ

«Խոշոր արդյունաբերութեան գյուղացիներին կախիկ յեւ զավից ազատելու միակ միջոցն է—այսպես էր սովորեցնում մեզ ը. Լենինը:

Բոլշևիկյան կուսակցութիւնը և բանվոր դասակարգը, հետեւելով Լենինի այս հրահանգին, իրենց ուշի ու միջոցներն ուղղեցին գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման, նրա տեխնիկական վերադինման գործին:

Յեւ մեր հաջողություններն այդ ասպարիզում ավելի քան խոշոր են:

Գյուղացիական մասսաները սովխոզների և առաջին կոլխոզների փորձի վրա համոզվելով սոցիալիստական խոշոր տնտեսութեան առավելութունների մեջ, միլիոնավոր զանգվածով շարժվեցին դեպի կոլխոզները: Այդ շարժումը սկսվեց ընդամենը յերկու տարի առաջ և արդեն այս տարի մեր Միութեան գյուղացիական տնտեսությունների 62 տոկոսը միացած են կոլխոզների մեջ: Առանձնապես շացուցիչ են կոլեկտիվացման հաջողությունները 1931 թվականի, հնդամյակի յերրորդ, վճռական տարվա ընթացքում: Այդ տարվա ընթացքում մեծ հիմնականում ավարտել են արդեն գլխավոր հացահատիկային շրջանների համառաւ կոլեկտիվացումը: Այստեղ կոլեկտիվներում միացված են գյուղական տնտեսությունների 80 տոկոսից ավելին: Այս շրջանների թվումն է նաև մեր Հյուսիսային Կովկասը:

Աճում է նաև ցանքսերի տարածությունը: 1928 թվին ցանված եր 118 միլ. հեկտար, 1929-ին—127,8 միլ. հեկտար, իսկ 1931 թ.— 137 միլ. հեկտար, ըստ վորում սոցիալիստական սեկտորի ցանքսերը ներկայումս (1931 թ.) կազմում են արդեն բոլոր ցանքսերի 70 տոկոսը: Միայն սովխոզներին արդեն բոլոր ցանքսերի 70 տոկոսը: Միայն սովխոզների ցանքսերն այս տարի կազմում են 8 միլիոն հեկտար: Մենք ունենք այնպիսի սովխոզներ, վորոնց արտադրած հացահատիկը կբավականանա ամբողջ Մոսկվան կես տարի կերակրելու համար: Այդպիսիներից մեկն է մեր Հյուսիսային Կովկասի «Գլխառ» սովխոզը: Այդպիսի խոշոր գյուղական տնտեսություններ կապիտալիզմը յերբեք չի ունեցել: Նույնիսկ ամենախոշոր կապիտալիստական գյուղական տնտեսությունները փորքիկ տնտեսություններ են յերևում մեր հսկա սովխոզների դիմաց: Յեւ իդուր չի, վոր 16-րդ

համագումարը մեր յերկիրը հայտարարեց ամենախոշոր գյուղատնտեսութեան յերկիր: Ամենամանր գյուղատնտեսութեանից մենք վիթխարի քայլերով հասանք ամենախոշոր սոցիալիստական տնտեսութեան:

Գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման ուղիի վրա մենք կարողացանք լուծել գյուղատնտեսութեան հիմնական պրոբլեմը—հացահատիկային պրոբլեմը: Այժմ այդ խնդիրը լուծված է վերջնականապես: Նույն միջոցով կուսակցութեանը լուծում է այժմ անասնաբուծութեան և տեխնիկական կուլտուրաների պրոբլեմը: Այս վերջին պրոբլեմների լուծման մեջ ևս մենք այս տարի խոշորագույն նվաճումներ ունենք: Տեխնիկական կուլտուրաների ցանքսերը մեր յերկրում 1931 թ. հսկայական աճում ստացան: Մենք ունենք արդեն խոշորագույն անասնապահական-բամբակային և այլ կուլտուրաների սովխոզներ, վորոնք առաջ տեմպերով զարգանում և դուրս են բերում մեր յերկիրը մի և տեխնիկական կուլտուրաների կարիքից, միևնույն ժամանակ սոցիալիստական վերակառուցման ուղիով տանելով նաև անասնապահական, բամբակաբուծական և այլ գյուղացիական տնտեսությունները: Տեխնիկական կուլտուրաների շրջաններում այս տարի կոլեկտիվացման են յենթարկված բոլոր տնտեսությունների 60 տոկոսից ավելին:

Գյուղատնտեսութեան վերակառուցման անփոխարինելի լծակիցներ են մեքենա-տրակտորային կայանները: Նրանք են իրագործում գյուղատնտեսութեան տեխնիկական վերազինման խնդիրը, մեքենայի շուրջը համախմբելով և միացնելով գյուղական մանր տնտեսությունները: Լենինը տալիս տարի առաջ ասում էր.

«Յեթե մեծ վաղը կարողանայինք սալ հարյուր հազար լավ տրակտորներ, մասալարտել նրանց բեկզինով, ապանովել

նրանց մեհեմալարներով, ապա միջակ գյուղացիներ կանե՞ր
«յես կոմունայի կողմնակից եմ»:

Ընկ. Լենինի այս նախագուշակումն իրագործվեց: Մենք
այս տարի արդեն բաց ենք թողնում դաշտերը 120 հազար
տրակտորներ և դեռ այդ թիվը չլրացրած, միջակ գյուղացիներ
ասաց, վոր նա կոմունիզմին կողմնակից ե:

Առանձնապես վերջապիտակ մեր առաջադիմությունն
այդ ասպարեզում հնգամյակի յերրորդ, վճռական տարում:
Այդ տարին մենք սկսեցինք ընդամենը 360 մեքենա-տրակ-
տորային կայաններով, մենք նպատակ դրինք այդ տարվա
ընթացքում կազմակերպել ևս 1040 կայաններ և հասցնել
նրանց թիվը 1400-ի: Այժմ դեռ տարին չվերջացած, մենք
այդ խնդիրն իրագործել ենք: Մենք այլևս պետք է կազ-
մակերպենք 2000 այդպիսի կայաններ և այն ժամանակ մեր
ամբողջ գյուղատնտեսությունը ընդգրկված կլինի տրակ-
տորներով:

Այսպիսին են մեր գյուղատնտեսության սոցիալիստա-
կան վերակառուցման տնտեսական արդյունքները: Սակայն
ավելի խոշոր են նրա հեռանկարները: Մինչև հնգամյակի
վերջը մենք հիմնականում ավարտելու յենք գյուղի սոցիա-
լիստական վերակառուցման գործը, հսկայական չափով ա-
ճելու յեն ցանքսերը: Միայն Ձերնոտրեստի սովխոզների
ցանքսերը հավասար կլինեն ամբողջ Արգենտինայի ցանք-
սերի տարածության: Բոլոր սովխոզները միասին հնգամյա-
կի վերջում պիտի ցանեն 1 միլիոն հեկտար ավելի, քան
ցանում է այժմ ամբողջ Կանադան:

Այս ընդհանուր վերելքի հիման վրա բարելավվում է
մասսաների նյութական դրությունը: Արդյունաբերության
մեջ ներդրվում են բանվորական կադրերի նոր միլիոններ:
Գործազրկությունն արդեն վաղուց վոչնչացված է և որվա

սուր պրոբլեմներից մեկն է այժմ—արդյունաբերությունը
բանվորական կադրերով ապահովելու պրոբլեմը: Այժմ բան-
վորական ուժի սուր պակաս է գդացվում: Բանվորների աշ-
խատավարձն աճում է: Աշխատավարձի ընդհանուր տարե-
կան ֆոնդն աճելու յե 3 միլիարդ ռուբլով: Բարելավվում են
նաև բանվորների կենցաղային պայմանները: Բարձրանում
է բանվորների կուլտուրական մակարդակը:

Անհամեմատ բարձրացել է գյուղացիության դրու-
թյունը: Ինչպես Ստալինն է ասում, այժմ արդեն գյուղում
չկա սովի անը, վոր գյուղացին (չքաղորն ու միջակը) ան-
համեմատ ավելի ապահովված է, քան առաջ:

Խորհրդային Միության աշխատավոր մասսաների դը-
րության այս ընդհանուր վերելքն արդյունք է մեր սոցիա-
լիստական շինարարության աճման: Մեր Խորհրդային Միու-
թյան մեջ, հսկառակ կապիտալիստական յերկրներին, գոր-
ծարանները վոչ միայն կանդ չեն աճում, այլ ընդհակա-
ռակն, աշխատում են որ ու գիշեր, ամբողջ տարին: Մեր
գործարանները համարյա բոլորն արդեն անցել են 7-ժամյա
աշխատանքային օրվան և 5-օրյակի:

Հետևաբար ինչպես մեր ընդհանուր տնտեսական վե-
րելքը, նույնպես և աշխատավոր մասսաների նյութական և
կուլտուրական դրությունը համեմատության մեջ դնել ան-
գամ անկարելի յե կապիտալիստական յերկրների հետ:

6. ՄԵՆՔ ՀԱՐՁԱՎՈՒՄ ԵՆՔ ԺԱՎԱԼՎԱԾ ՓՐՈՆՏՈՎ

Սոցիալիստական շինարարության բոլոր ասպարեզնե-
րում մեր ունեցած հաջողություններն այնուամենայնիվ
ձեռք են բերված ամենասուր պայքարով, հսկայական ար-

գելքների հաղթահարման միջոցով: Մեր սոցիալիստական շինարարությունն առաջին հերթին կատաղի դիմադրութեան և հանդիպել դասակարգային թշնամիների կողմից: Դասակարգային սուր պայքարը մեր շինարարութեան մըշտական ուղեկիցն է: Սակայն կուսակցութեան ղեկավարութեամբ մեր յերկրի պրոլետարիատն աշատեղ ևս տարել և խոշորագույն հաղթանակներ:

Կուլակը դա հիմնական հակապրոլետարական ուժն է մեր յերկրում, վոր կատաղիորեն դիմադրում է գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցմանը: Կուսակցութեանն ու բանվոր դասակարգն սկզբում սահմանափակելով կուլակի շահագործական ձգտումները, հետո համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա անցան նրա լիկվիդացիային վորպես դասակարգի: Յեւ այսօր, 14-րդ տարեդարձի նախորդակին գյուղում դասակարգային ուժերի փոխհարաբերութեանը վճռականորեն փոխվել է հոգուտ պրոլետարիատի: Սա, իհարկէ, չի նշանակում, վոր դասակարգային պայքար այլևս չկա, վոր կուլակը չի դիմադրում, այլ ընդհակառակը, կուլակն իր գոյութեան վերջին մոմինտին անգամ ամենակատաղի դիմադրութեան և ցույց տալիս մեր պրոլետարական առաջխաղացման: Բայց այժմ արդեն պրոլետարիատը գյուղում ավելի լայն հենարան ունի, քան առաջ: Առաջ պրոլետարիատի հենարանն էր գյուղում չքավոր գյուղացիութեանը և դաշնակիցն էր միջակը: Այժմ կոլտոգնիկ դարձած չքավորն ու միջակն են նրա հենարանը: Նախկին դաշնակից միջակն ևս կոլտոգնիկ լինելով, այսօր պրոլետարիատի հենարանն է գյուղում: Կոլտոգ-

ներից դուրս մնում են 10 միլիոն անհատավար գյուղացիներ: Նրանք մնում են վորպէս պրոլետարիատի դաշնակից, սակայն նրանք եւ վաղվա կոլտոգնիկներն են:

Առաջ մենք գյուղում ունեյինք վորպէս կենտրոնական դեմք, միջակ գյուղացուն: Սակայն այժմ արդեն գյուղատնտեսութեան կենտրոնական դեմքը կոլտոգնիկն է:

Մեր յերկրի ինդուստրացման հաջողութեանները, պրոլետարիատի դիրքերի ամրապնդումը, գյուղի սոցվերակառուցման նվաճումները ստեղծեց դասակարգային ուժերի աշնալիսի փոխհարաբերութեան, վորը հնարավորութեան առջեւ մեզ ծավալված հարձակման անցնելու ամբողջ ֆրոնտով կապիտալիստական տարերի դեմ, վոչնչացնելու համար կապիտալիզմի բոլոր արմատները մեր յերկրում, անհնարին դարձնելու նրա զարգացումն ու վերածնումը: Արդեն անցյալ է մանր անհատական գյուղացիական տնտեսութեանը և իր հետ անցյալն է տանում կապիտալիզմի վերածնման հնարավորութեանը մեր յերկրում: Ավելին՝ մենք արդեն վոտք ենք կոխել սոցիալիզմի շրջանը: Սա նշանակում է, վոր սոցիալիստական տնտեսութեանը մեր յերկրում վճռական գերակշռութեան և ստացել: Արդունարեւութեան մեջ մասնավոր կապիտալիստական տարերն արդեն ջուրն են ընկնում, գյուղատնտեսութեան մեջ մենք վոչնչացնում ենք թեպէտ դեռ բոլորովին չենք վոչնչացրել) վերջին կապիտալիստական դասակարգը և կապիտալիզմի վերականգնման բազան-անհատական տնտեսութեանը: Առևտրի ասպարիզում ևս մասնավոր կապիտալը համարյա վոչնչացված է: Այսպիսով բոլոր հիմնական լծակներն արդեն անցել են պրո-

լետաբիատի ձեռքը և այդ պատճառով մենք իրավունք ունենք ասելու, վոր վոտք ենք դրել սոցիալիզմի շրջանը, գտնվելով հանդերձ դեռ ևս նեպոլի վերջին ետապում:

Մենք արդեն ընթացիկ տարում ավարտում ենք սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը: Խոշոր արդյունաբերութեան զարգացումը, խոշոր սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան առաջադիմութիւնը ստեղծում են սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքը: Սա նշանակում է, վոր մենք արդեն անցնում ենք սոցիալիզմի անմիջական կառուցման:

Սակայն դասակարգային պայքարն ու դժվարութիւնները մեր յերկրում դեռ չեն վերջացած: Նա դեռ շարունակվում է: Կուլակի և նեպոմանի պայքարը մեր կուսակցութեան դեմ աշակցութիւն գտալ նաև մեր կուսակցութեան տառաւոր տարրերի մեջ: Բոլոր վերև թված նվաճումներն ուղեկցվել են աշերի և «ձախերի» հարձակումներով մեր կուսակցութեան լենինյան ճիշտ դժի վրա: Յերկրի ինդուստրացման ասպարիզում աջերն ու «ձախերն» ամեն ջանք դործ դրին այդ գործը վիժեցնելու և կապիտալիզմի զարգացման լայն ճամբա բաց անելու համար: Աջերն ամենուրեք բռնվում էին, վոր յերկրն անդունդ է գլորվում, վոր յերկրի արտադրական ուժերի զարգացումը հնարավոր է միայն անհատական և կուլակային տնտեսութեան զարգացման միջոցով, վոր կուլակը ինքն իրեն հասարակ կոոպերացիայի միջոցով կներաճի սոցիալիզմի մեջ, վոր կարիք չկա արագ ինդուստրացման ու դրա հիման վրա գյուղատնտեսութեան կուլեկտիվացման: Այս թեորիաների դեմ, վորոնք արտահայտում էին կուլակութեան, կապիտալիստական տարրերի իդեոլոգիան, կուսակցութիւնը ստիպված էր անողորմ պայքար մղել, աջ թեքումն անհամատեղելի գտնելով կուսակ-

ցութեան անդամի կոչման հետ: Այդ պայքարում աջերը լիակատար պարտութիւն կրեցին, նահանջեցին և կուսակցութեան նվաճումներից մեկը կայանում է նրանում, վոր 14-րդ տարեդարձին դալիս է, վորպես միաձուլ կուսակցութիւն չ'ունենալով իր շարքերում վորևէ կազմակերպված աջ թեքման թեկուզ չնչին խմբավորում: Ճիշտ է, կուսակցութեան, առանձին անդամներ, նրա առանձին ողակներում, մանավանդ գործնական աշխատանքի սրոցեսում արտահայտում են դեռ ևս աջ ոպորտունիստական յերևույթներ և տրամադրութիւններ: Սակայն դա միայն առանձին դեպքեր են և առանձին անհատներ կամ խմբակներ:

Նույնպիսի սուր պայքար մղեց կուսակցութիւնն իր ժամանակին տրոցկիզմի դեմ և նրա մնացորդների դեմ: «Ձախ» քյալլագոդութիւնները 1930 թվի դարնանը անողորմ հարված ստացան կուսակցութեան կողմից և դրանով մեր կուսակցութիւնն ապահովեց գյուղատնտեսութեան կուլեկտիվացման հետագա հաջող ընթացքը: Սակայն «ձախ» քյալլագոդները դեռ այժմ առանձին դեպքերում հայտնաբերվում են, մանավանդ ներկայումս կոլսոզների ներքին տնտեսական կյանքի կազմակերպման գործում:

Ձախձախվեցին նաև կուսակցութեան կողմից աջ-«ձախ» բրոկը և հաշտողականութիւնը թեքումների վերաբերմամբ:

Սակայն թեքումների վտանգը մեր կուսակցութեան մեջ դեռ մնում է և վորպես զլխավոր վտանգ մնում է աջ թեքումը, վորի դեմ պայքարը վոչ մի բոպե չ'պիտի թուլացնել: Պայքարը թեքումների դեմ դա յերկրում տեղի ունեցող դասակարգային պայքարը մեր յերկրում ամենասուր կերպով դասակարգային պայքարը մեր յերկրում ամենասուր կերպով պարանք է ստացել: Դեռ մի տարի չ'կա, ինչ մեր առաջով աւնցնէ Ռամզինի և մենշևիկների դատական պրոցեսները:

Նրանք ցույց տվին, վոր դասակարգային թշնամին դեռ զենքը մաքուր և պահում և ամեն ընդհանուր պատրաստ և խիել մեղ թիկունքից: Կապիտալիզմի մեր յերկրի ուժերը միացած համաշխարհային կապիտալիզմի հետ, փորձում եյին տապալել պրոլետարիատի դիկտատուրան, սակայն անհաջող: Մենք միևնույն ժամանակ գիտենք, վոր այդ վնասարարներն ունեյին կապիտալիզմը մեր յերկրում վերականգնելու իրենց թեորիաները, վորոնք շատ մոտիկ են մեր աջ ռպորտունիստական թեորիաներին: Այդ իդեոլոգիական հարակցությունը թույլ եր տալիս վնասարարներին աջակցելու աջերին Առաջակցության դեմ նրանց մղած պայքարում: Այժմ, չնայած այդ վնասարարական և կապիտալիստական—կուլակային կազմակերպությունները վոչնչացված են, բայց վոչ վոք յերաշխափորիլ չի կարող, վոր վաղը նման ռեցիդիվներ չեն կարող կրկնվել: Այդ պատճառով կուսակցությունը հրավիրում և բանվորական մասսաներին վոչ մի ընդհանուր չ'թուլացնել իր աշխրջությունը և պայքարը դասակարգային թշնամու դեմ: Դասակարգերը դեռ մնում են. կա ուրեմն և դասակարգային պայքարը: Ծավալված ֆրոնտով պետք և շարունակել հարձակումը կապիտալիստական տարերի վրա:

7 ԻՆՉՈՒՄՆ Ե ՄԵՐ ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՂՏՆԻՔԸ

Յերբ մենք համեմատում ենք վերև նկարագրված դրությունը կապիտալիստական յերկրներում և մեր Խորհրդային Միության մեջ, անխուսափելի հարց և առաջ գալիս—ինչո՞ւմ և կապիտալիստական սիստեմի կրիզիսի և ընդհանուր, մեր վերելքի, մեր հաջողությունների գաղտնիքը: Այդ հարցին Հլասիկ պատասխան և տվել է. Ստալինը 16-րդ համագու-

մարում և նրա խոսքերով միայն կարելի յե պատասխանել այդ հարցին:

«Ինչո՞ւմ և պատճառը, վոր ԽՍՀՄ, չնայած նրա կուսուրական հետաքննարկության, չնայած կապիտալիստական պատերազմի, չնայած տեխնիկական կոփված տնտեսավար կադրերի պակասության, գտնվում և աճող տնտեսական վերելքի դրության մեջ և վճռական հաջողություններ ունի տնտեսական շինարարության ճակատում, իսկ առաջավոր կապիտալիստական յերկրները, չնայած կապիտալիստական առաւորության, տեխնիկական կադրերի առատության և կուլտուրականության ավելի բարձր մակարդակին, գտնվում են աճող տնտեսական կրիզիսի դրության մեջ և տնտեսական զարգացման ասպարիզում պարտություն պարտության հետևից են կրում:

Պատճառը մեզ մոտ և կապիտալիստների մոտ տնտեսական սիստեմների տարբերության մեջն է:

Պատճառը տնտեսության խորհրդային սիստեմի առավելությունների մեջն և հանդեպ կապիտալիստական սիստեմի:

Ի՞նչ և տնտեսության խորհրդային սիստեմը:

Տնտեսության խորհրդային սիստեմը նշանակում և, վոր՝

1) Կապիտալիստների դասակարգի իշխանությունը տապալված և և փոխարինված է բանվոր դասակարգի իշխանությամբ:

2) Արտադրության միջոցները, հողը, գործաբանները և այլն խլված են կապիտալիստներից և հանձնված են ի սեփականություն բանվոր դասակարգին և գյուղացիության աշխատավոր մասսաներին:

3. Արտադրության զարգացումը յենթարկված է վոչ

թե կոնկուրենցիայի և կապիտալիստական շահի ապահովման սկզբունքին, այլ պլանային ղեկավարության և աշխատավորների նյութական և կուլտուրական մակարդակի սխտեմատիկ բարձրացման սկզբունքին:

4. Ժողովրդական յեկամուտի բաժանումը կատարվում է վոչ թե շահագործող դասակարգերի... շահերի համապատասխան, այլ բանվորների և գյուղացիների նյութական դրության բարձրացման և գյուղում ու քաղաքում սոցիալիստական արտադրության լայնացման շահերին համապատասխան:

5. Աշխատավորների նյութական դրության սխտեմատիկ բարելավումը և նրանց պահանջների (վճարունակության) անընդհատ աճումը, արտադրության լայնացման մշտական աճող աղբյուր լինելով, յերաշխավորում են բանվոր դասակարգը գերարտադրության կրիզիսներից, գործադրկության աճումից և այլն:

6. Բանվոր դասակարգը յերկրի տերն է հանդիսանում և աշխատում է վոչ թե կապիտալիստների համար, այլ իր սեփական դասակարգի համար:

Ահա թե ինչումն են կայանում խորհրդային սխտեմա առավելութունները հանդեպ կապիտալիստականին. Այս հատկութուններից և վոչ մեկը չունի կապիտալիզմը: Այնտեղ չկա պլանային ղեկավարութուն և չի կարող լինել: Այնտեղ բանվոր դասակարգը շահագործվում է կապիտալիստական դասակարգի ոգտին, այնտեղ սխտեմատիկաբար վատթարանում է աշխատավոր մասսաների նյութական դրությունը, կապիտալիզմը տառապում է այն հակասութուններից, վորոնք մենք մատնանշել ենք գրքիս սկզբում:

Այն սխտեմա, վոր բանվոր դասակարգը յերկրի տերն է և իր համար և աշխատում, առաջ է բերում այնպիսի յերև-

ժվություն, ինչպիսին են սոցիալիստական մրցակցությունը, հարվածայնությունը և աշխատանքի այլ սոցիալիստական ձևերը, վորոնք վճռական դեր են ունեցել մեր հաջողութունների նվաճման գործում: Վերջապես, մեր հաջողութունների մի անվիճելի պայմանն է յեղել մեր կուսակցության գլխավոր գծի ճշտությունը և նրա պայքարը յերկու ֆրոնտում, վորի վրա մենք կանգ ենք առել մի քիչ առաջ:

Է. ԼՆԵՒՆՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԴԵՊԻ ՆՈՐ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐ

Հոկտեմբերի 14-րդ տարնդարձը բերելով մեզ հսկայագուշն հաղթանակներ, մեր առաջ դնում է և նոր, ավելի ևս մեծ և պատասխանատու խնդիրներ: Դեռ ևս շատ «ամրոցներ» մենք պետք է վերցնենք: Յեւ այդ խնդիրների իրագործումը հնարավոր կլինի ներկա ետապում, մեր յերկրի վերակառուցման շրջանում, առաջին հերթին տեխնիկային տիրապետելով: «Տեխնիկան վերակառուցման շրջանում վորոշում է ամեն ինչ»-ասում է մեր կուսակցության առաջնորդ Ե. Ստալինը: «Բայլլեիկները պետք է տիրապետեն տեխնիկային»-հրահանգում է նա: Յեւ այդ հրահանգի իրագործման գուրս յեկան միլիոնավոր բանվորական մասսաները: Դեռ մի քանի ամիս առաջ միջազգային բուրժուազիան չարախինդ հեգնում եր, թե, «Բայլլեիկները մեծ-մեծ գործարաններ կառուցեցին, իսկ այդ գործարանների տեխնիկային չեն տիրապետում, նոր գործարանները կարգին չեն գործում: Այս ասելով, նրանք մատնացույց եյին անում Ստալինգրադի տրակտորալին գործարանի վրա: Յեւ իրոք, այնտեղ սկզբում դրությունը շատ վատ եր: Գործարանը հսկայական ճեղքվածքներ ուներ: Բայց այժմ արդեն, մի քանի ամիս անցած, Ստալինգրադի հար-

վածայինները հաղթող դուրս յեկան: Նրանք վերջ ի վերջո տիրապետեցին տեխնիկային և այժմ արդեն ամեն ոք արտադրում են 100 տրակտոր:

Ստալինգրադի որինակը ցույց է տալիս, վոր մեր նորահառույց գործարանների համար հարկավոր է նախորդ պատերազմից, վարժեցնել բանվորական կադրերը: Որինակ, ԱՄՈ գործարանը, վոր սկսեց գործել հոկտեմբերի 1-ից, մեքանի ամիս առաջ արդեն սկսեց վարժեցնել և պատրաստել իր բանվորական կադրերը: Նույնն արավ և խարկովի տրակտորի գործարանը, նույնն են անում այժմ բոլոր նոր կառուցվող գործարանները: Բայլշևիկները սկսել են համառ պայքար տեխնիկային տիրապետելու համար: Սակայն դեռ վոչ ամեն տեղ լիակատար չափով ըմբռնել են այդ խնդրի ամբողջ կարևորությունը: Անհրաժեշտ է 14-րդ տարեդարձի ողբ նոր միլիոններ քաշել տեխնիկային տիրապետելու գործին:

Մեր զարգացումը նոր պայմաններ է ստեղծել: Յերկրում տեղի ունեցած հսկայական փոփոխությունները պահանջում են նոր ձևով, նոր մեթոդներով մոտենալ մեր տնտեսության ղեկավարման, մեր հիմնական խնդիրների լուծման գործին: Այդ պայմանների և աշխատանքի նոր մեթոդների վրա մատնանշեց ընկ. Ստալինն իր ղեկուցման մեջ, վոր արտասանել եր հուլիս ամսում անտեսավարների խորհրդակցությանը:

Մեր արդյունաբերական շինարարության ստպարեղում մինք սուր կարիք ենք զգում բանվորական կադրերի: Մեր տնտեսավարները հաճախ սպասում են, վոր բանվորական ուշժը առաջվա նման, ինքնահոսի կարգով, կգա: Յեվ սպասում են: Մինչդեռ բանվորը չի գալիս վորովհետև այժմ չկան այն պատճառները, վոր ստեղծում եյին այդ ինքնա-հոսք-գործադրկությունն ու գյուղի գերաբնակությունը:

Այժմ անհրաժեշտ է հույս չդնել բանվորական ույժի ինքնահոսի վրա, այլ զբաղվել նրան կազմակերպված ձեովով: Բացի դրանից, հարկավոր է աշխատանքը մեխանիզացիայի յենթարկելով, փափկացնել բանվորական ույժի պակասը:

Պեսե է, բացի դրանից, կովել բանվորական ույժի հոսունություն դեմ, շահագրգռելով բանվորներին նյութակա-նորեն և բարելավելով բանվորների կենցաղային պայմանները: Դրա համար անհրաժեշտ է վոչնչացնել հավասարեցուցիչ վարձատրության սխտեմը: Ով ավելի լավ է աշխատում, ով ավելի վորակյալ է, նա ավելի յել վարձատրություն է ստանում: Այս սկզբունքն ամենախոր կերպով պետք է մղել մեր գործարանները, կոլխոզները և տնտեսության բոլոր ճյուղերը:

Պեսե է վոչնչացնել նայել դիմագրկությունը արտադրության մեջ: Պետք է վոչնչացնել անպատասխանատու, անփուլթ վերաբերմունքը դեպի տրակտորն ու անասունները և առհասարակ յուրաքանչյուր գործի մեջ: Ամեն վոք պետք է գիտենա իր մեքենան, գործիքը, պետք է պատասխանատու լինի նրանց և իր գործի համար: Հայտնի յե թե ինչպիսի դրության հասցրեց դիմադրկությունը մեր յերկաթուղագծերի վրա:

Պեսե է սեղծել բանվոր դասակարգի սեփական արտադրական-սեխնիկական ինսիլիգենցիան: Չի վոր նրանց սուր պակասն է զգացվում արտադրության մեջ: Ստեղծելով նոր կադրերը, միևնույն ժամանակ հարկավոր է լիովին ոգտադրծել և հին կադրերը: Հին տեխնիկական կադրերի վորոշ բնկում է առաջ յեկել բանվոր դասակարգի հետ գործակցելու ուղղությամբ: Պետք է նրանց վերաբերյալ ավելի հոգատար և ուշադիր լինել և քաշել նրանց աշխատանքի:

Վերջապես, պետք է ուժեղացնել մեր յերկրի ներքին միջոցների մոբիլիզացիան: Դրա համար անհրաժեշտ է վոչնչացնել անտեսազարթոյնը, պետք ամենուրեք մտցնել տնտեսական հաշվարկը: Կառավարութեան և կուսակցութեան վերջին հրահանգները սեփական միջոցներով աշխատելու և հաշվարկն ավելի վճռականո՞ւ են իրագործելու մասին պետք է ամենակարճ ժամանակամիջոցում կենսագործել: Պետք է ուժեղացնել պայքարն ինքնարժեքի իջեցման համար, վոր հակայական միջոցներ են խնայում մեր յերկրի ինդուստրացման համար: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է անընդհատ բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականութիւնը և ռացիոնալացման յենթարկել արտադրական պրոցեսները:

Յերրորդ, վճռական տարվա պլանի մի շարք ճյուղերում թերակատարումը հիմնականում այս վերոհիշյալ պատճառներից է կախված: Այդ պատճառով հենց այսօր, անմիջապէս անհրաժեշտ է ը. Ստալինի վերոհիշյալ բոլոր ցուցմունքները կենսագործելով, ապահովել հնգամյակի յերրորդ տարվա պլանի իրագործումը, հետևաբար և ապահովել ամբողջ հնգամյակի իրագործումը:

Պետք է լախորեն ծավալել սոցիալիստական մրցակցութիւնը և հարվածայնութիւնը և այդ ուղիւ վրա փընտրել մեր բոլոր դժվարութիւնների հաղթահարման միջոցը: Աշխատանքի սոցիալիստական ձևերն արդեն ապացուցել են իրենց ուշի ու կարողութիւնը: Նրանք ցույց են տվել, թե ինչպիսի հրաշքներ կարող են գործել բանվոր դասակարգը, զինված լինելով այդ հզորագույն զենքով:

Մեր ապագա հաղթանակների հիմնական պայմանն է մնում կուսակցութեան լենինյան գաղափարների հստակութիւնը: Այդ պատճառով պայքարը յերկու Ֆրոնտում, բոլոր ոպորտունիստական թեքումների դէմ, մասնավանդ գլխավոր

վտանգ հանդիսացող աջ ոպորտունիզմի դէմ, չպետք է վոչ մի չափով թուլացվի հետադաշումն:

Յեւ պայսեալ-ընդհանուր յեղրակացութիւնը 14-րդ տարեդարձի որն այն է, վոր կապիտալիզմը դուրվում է դեպի պատմութեան անդունդը, նա ապագա չունի: Իսկ մենք ամբողջ թափով սլանում ենք դեպի սոցիալիզմ: Բուրժուազիան խելակորույս խառնաշփոթի յե յիսթարկված, իսկ մենք անվախ առաջ ենք դիմում: Մեզ հետ են նաև ամբողջ աշխարհի պրոլետարական մասսաները: Նրանք հիացնով հետևում են մեր ամեն մի հաղթանակին և պատրաստվում են իրենք ել անել այն, ինչ վոր արավ մեր պրոլետարիատը 14 տարի առաջ: Մեր հաջողութիւնները—ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատի հաջողութիւններն են: Բուրժուազիան անշուշտ կաշխատի խեղդել սպառնացող հեղափոխութիւնը, ավելին՝ նա կաշխատի խեղդել նաև մեր յերկրը: Սակայն միջազգային պրոլետարիատին մենք պետք է ցույց տանք, թե ինչպէս պետք է դուրս գալ կապիտալիստական լծի տակից:

Դրա համար «մենք պետք է առաջ շարժվենք այնպէս, վոր ամբողջ աշխարհի բանվոր դասակարգը, նայելով մեզ, կարողանա ասել. «ահա նա, իմ առաջավոր ջոկատը, հիմա նա, իմ հարվածային բրիգադան, հիմա նա, իմ բանվորական իսխանութիւնը, հիմա նա, իմ հայրենիքը,—նրանք անում են իրենց գործը, մեր գործը, լավ ուշեմն,—աջակցենք նրանց բնդդեմ կապիտալիստներին յիվ հրահրենք համաշխարհային հեղափոխութեան գործը» (ՍՍՍԽՆ):

За ответственного редак-
тора
А. Г. Авакиан
За техредактора
Р. Гюзальян

№ 67
1931

Сд. в набор 31/X—1931 г.
Сд. в печать 5/XI —1931 г.
Об'ем 1¹/₁₆ печ. листа
Тираж 2000 экз.

Уполкрайлита № 4377. Газ.-кн. тип. СККПО. Статформат Б6 125x176. Заказ № 4796.
Гор. Ростов на Дону.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0411639

9111 6 15 400.

О. П. 13. О.

32-1
Цена 15 коп. 67

3045

На армянском языке

Т. ХАРАХАШИАН

ГОД ВЕЛИКИХ ПОБЕД

Сев.-Кав. Кр. отдел ЦЕНТР. ИЗДАТ. народов СССР
„КРАЙНАЦИЗДАТ“

9(47).1917"

W-35